

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 3-4 (398-399), година XXVIII

12 април 2010 година

Генители определят поведението, или поведението формира гените

на стр. 10-11

Дбн Павел Ангелов
е първият носител
на почетното звание
„Професор Емеритус“

на стр. 9

стр. 20

ГЕОКЕШИНГ

ХАЙТЕК ЗАБАВЛЕНИЕ ЗА АВАНТЮРИСТИ

В Броя ще прогледете още:

- Битката за бараките – епопея за забравяне
- Обучението по физика в средното и висшето образование
- Вечер на химията
- Етнолози и фотографи ще търсят духа на „Улица „Отец Паисий“
- Гадания по Йовков

- Балкански чувства – едно към едно
- ФМИ беше домакин на международна олимпиада по математика
- Конкурс за есе „Българската културна идентичност и българската перспектива“
- Университетската творческа база в курорта Пампорово

Битката за бараките – епопея за забравяне

За кой ли път университетските бараки разбуниха духовете в Пловдив. То не бяха заповеди, преписки, дела, обжалвания, пресконференции, протести и какво ли още не. Толкова енергия беше изхабена за запазването на 20 метра улица и четири бараки, които никой не иска – нито ръководството на университета, нито студентите, нито преподавателите (четете на стр. 21 за техните розови сънища, свързани с бараките). Но се оказва, че най-много не ги иска г-жа кметът на район „Централен“ Райна Петрова. Тук отминаваме факта, че г-жа Петрова е завършила ПУ, но явно за нея университетът не е бил алма матер.

Абсурдното е, че никой не ги иска тези бараки, но за тях се води епична борба. За съжаление, това, което са искали ръководствата на ПУ през годините – построяване на университетско градче с още няколко корпуса като тези в новата сграда, обществения, спортна база, модерни лаборатории, не се осъществява; след това са искали да се предостави някоя обществена сграда, което на няколко пъти е било на косъм да се случи, но уви... Стигна се дотам, че Пловдивският университет е единственото държавно висше училище в България, което със собствени средства закупува и ремонтира сграда за учебна цел (сградата на ул. „Костаки Пеев“). За да опрем и до бараките, които на този етап са нужни на университета – защото там има семинарни зали, има кабинети, които няма с какво да бъдат заменени.

Абсурдно е и друго. Преди да стане кмет, г-жа Петрова е била директор на училище. Представяла ли си е тогава, че през двора на училището може да минава улица?!

Абсурдно е предложението й университетът да приема по-малко студенти, за да реши проблема с учебните зали. Интересно как го вижда това – да се закрият няколко факултета или да се приемат по десетина човека в специалност. Дава ли си сметка какъв плюс за Пловдив е да има втория по големина и авторитет университет в България. Дава ли си сметка до каква

степен университетът формира и определя културния облик на Пловдив. Дава ли си сметка, че университетът е един голям „завод“, макар и без комин. И колко средства – по косвен път, вкарва в бюджета на града. Помислете само на колко хора предоставя работа, колко млади хора от Пловдив остават да учат тук, спестявайки хиляди левове на своите семейства (казвам го като родител на двама студенти в момента – единия в Пловдивския, другия – в Софийския университет).

Говори се за развитие на туризма. А няколкото хиляди младежи от други населени места, които кандидатстват и остават да учат в Пловдив, чуждестранните студенти, които идват по различни програми за обмен. Помислете какви приходи влизат от този ежедневен „туризъм“ – колко пари харчат за храна, за дрехи, за книги, за квартири, за заведения и на колко хора осигуряват поминък. Ами „лицето“, което дават на Пловдив – направете разликата, когато студентите са тук и когато са във ваканция през лятото.

Нека кметът на район „Централен“, кметът на Пловдив и Общинският съвет намерят сили и начин да се прекрати тази безсмислена борба за две стари бараки, а да се опитат заедно с ръководството на Пловдивския университет, Министерството на образованието, младежта и науката и други институции да се реши проблемът със сградния фонд, защото университетът не е сам за себе си. Стъпка във върнатата посока е решението на Общинския съвет да отмени събарянето на бараките и отварянето на улицата.

Много са примерите в Европа за градове (които не са столици), чието споменаване веднага извиква асоциацията, че там има известен университет – Болоня (Италия), Гент (Белгия), Лайден (Холандия), Гьотинген (Германия), за Англия да не говорим. Един голям и развит университет е престиж и гордост за всеки град.

Тильо Тилев

Моралът на законите

Свобода СТОЕВА

Кметът на район „Централен“ г-жа Райна Петрова издаде заповед, с която обявява, че „бараките“ в двора на ректората трябва да бъдат бутнати, защото са построени незаконосъобразно. Ръководството на университета не е съгласно с подобно решение, тъй като бараките са построени като временни постройки с идеята по-късно на тяхно място да се създаде база, позволяваща нормалния учебен процес. Малко известен е фактът, че след като бараките бъдат съборени госпожа кметът иска да отвори улицата, която в момента е преградена от същите тези постройки.

Преди броени дни се състоя пресконференция в кабинета на г-жа Петрова, на която бяха поканени само медиите. Студентите от Студентския съвет и г-н Румен Киров (помощник-ректор на Пловдивския университет) първоначално не бяха допуснати на срещата. Нещо повече, след като грубо ни бе затръшната вратата, госпожа кметът най-сетне благоволи да ни приеме с думите „Аз неканена на сватба не ходя“. Уважаема госпожа Петрова, ако за вас вашият пост се изразява в това, а вашите отговорности се свеждат единствено до изпълняването на закони, в които често липсва морал и етика, ние студентите вместо по сватби ходим по погребения.

Пловдивският университет, в лицето на ръководството и студентите, не желае да нарушава законите, а единствено да защити правото си на нормален учебен процес. Защото държавата и общината, отнемайки ни тези аудитории и семинарни зали, не предлага никаква друга алтернатива. Няма да ни бъде предоставена сградата, която преди години е обещавана на университета и чийто макет все още „краси“ кабинета на ректора.

Питам се какво може да се очаква от човек, който чули учебното заведение от което самият той е получил диплома?! Поведението на госпожа кметът беше недопустимо съобразно нейния пост, годините и възпи-

танието, което има претенциите да притежава. „Аз защитавам единствено законите“, закони, които видя се, че самата Райна Петрова не познава, след като не разбира разликата между „висше училище“ и „висше учебно заведение“ и се наложи студентите да цитират Закона за висшето образование.

Макар че в медиите упорито се твърди, че студентите „ще защитават бараките с протести и живи вериги“ те никъде в пресконференцията не казаха подобно нещо. И ако управляващите смятат, че ние сме пасмина от подивели млади хора, които могат единствено да организират протести и стачки, то лично аз смятам, че у нас има много повече потенциал. Квалификациите, които чухме в кабинета на госпожа кмета по наш адрес и адрес на ръководството, бяха недопустими. Скандално е да се наричат млади хора, които искат единствено да защитят правото си на учене и на живот, „малки деца, имащи нужда някой да ги води за ръка, докато пресичат.“ Грозно е да наричат ръководството на университета и нас самите, като негови студенти, лъжци.

Ние, студентите, отидохме на пресконференцията с желанието да се постигне някакво компромисно решение, което да удовлетворява и двете страни. Вместо това обаче получихме единствено нападки и обиди.

Не смятам, че отварянето на въпросната улица ще реши проблема на град Пловдив. Не мисля, че въпросната улица има каквото и да е значение за инфраструктурата на град Пловдив.

Недопустимо е през двора на висше училище да минава улица! И ако тази улица стане факт, питам се, дали ние студентите ще ходим на сватби, за каквито си мисли госпожа кметът Райна Петрова, или... ще продължим да изпращаме наши колеги, приятели и познати, както за съжаление направихме преди няколко дни. Грозно и неморално е да се прави „новина“ и „сензация“ от една

Становище от Студентския съвет към ПУ до Кмета на Пловдив г-н Славчо Атанасов

ОТНОСНО: Заповеди №РД-08-429/23.04.2008г., РД-08-430/23.04.2008г., РД-08-431/23.04.2008г., РД-08-432/23.04.2008 г. на г-жа Райна Петрова – кмет на район „Централен“ – Община Пловдив, за освобождаването на терен - част от уличното платно и тротоар към административни адреси ул. „Костаки Пеев“ от №5 до №11, за който терен е констатирано, че се ползва от ПУ „Паисий Хилендарски“ посредством разположените на мястото бараки, за които има строително разрешение.

УВАЖАЕМИ Г-Н АТАНАСОВ,

Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ е водеща културна, образователна и научна институция. Той е вторият по големина класически университет в България и в момента в него се обучават повече от 15 000 студенти в над 40 различни специалности. За почти половинвековното си съществуване висшето училище е допринесло за развитието на културния и интелектуалния потенциал на град Пловдив като цяло и е създадо благоприятни условия за привличане и задържане на младите хора в града. Известно е, че от дълги години Пловдивският университет изпитва сериозни затруднения по отношение на материалната си база. Не достигат зали и аудитории за провеждане на учебните занятия и поради тази причина голяма част от лекциите и упражненията се водят в лаборатории и въпросните временни постройки – бараките.

Във връзка с Решение № 2308/22.02.2010г. по адм. дело № 6770/2009 г. на Трето отделение на Върховния административен съд на Република България, кметът на район „Централен“ – Община Пловдив, Райна Петрова предоставя на ПУ „Паисий Хилендарски“ 14-дневен срок за доброволно изпълнение на нейните заповеди. Със заявление на ПУ „Паисий Хилендарски“, с изх. № 58/20.01.2006г., вх. № VII-1 от 20.01.2006г. на Общински съвет, университетът е поискал на основание чл.12, ал.3 ЗОБС във връзка с чл.3, ал.2, т.2 ЗОБС да се приеме решение, с което да се предостави безвъзмездно за ползване на ПУ „Паисий Хилендарски“ терен, съставляващ част от уличното платно по действащ план, заключен между ул. „Васил Марков“ /Кр. Пастухов/, парцел I - 881 и парцел I ПУ „Паисий Хилендарски“. До сега процедурата по изменение на ПУП не можеше да се състои поради наличието на съдебен спор. Тъй като към настоящия момент делото е приключено, процедурата по изменение на ПУП за частта от кв.161-нов, 327-стр. по плана на ЦГК, би могла да стартира отново.

Ние, студентите от ПУ „Паисий Хилендарски“, напълно осъзнаваме законосъобразността на горепосочените заповеди на кмета на район „Централен“, но също така бихме искали да отбележим, че евентуалното събаряне на бараките в двора на университета, както и прекарване на улица през въпросния терен създава огромни затруднения при провеждането на нормалните учебни

➤ от стр. 2

трагедия. Но още по-грозно и неморално би било да позволим подобни трагедии да станат ежедневие.

Ние сме онези млади хора, избрали да градят бъдещето си в България. Ние сме онези млади хора, които имат правото да бъдат недоволни. Ние сме онези млади хора, от които нещата до голяма степен зависят тук и сега. Апатичното поведение и нулевата заинте-

ресованост на огромна част от нас няма да провокира „случването“ на абсолютно нищо. За да имаме някакви граждански права, първо трябва да имаме елементарни граждански отговорности. И мисля, че няма нищо по-морално от това да помислим за живота на колегите и приятелите си. И няма нищо по-отговорно от това, да защитим правото си да учим в нормални условия, каквито трябва да бъдат факт във всяко висше училище.

занятия в Пловдивския университет. Голям брой от лекциите се водят именно в тези временни постройки. Ако бараките бъдат премахнати в средата на учебната година, много от учебните занятия ще бъдат прекъснати и част от предметите няма да могат да бъдат обезпечени откъм семинарни зали. Промяната на учебни програми ще доведе до редица неудобства както за студентите, така и за лекторите. В университета ще настъпи безпорядък при провеждане на учебните занятия и има опасност голяма част от учебния материал да остане непредаден, а това от своя страна води до влошаване на качеството на обучението. Като потребители на услугите, предлагани в университета, ние студентите си плащаме, за да получим качествено висше образование. Освен това много от нашите колеги работят и учат едновременно. Тяхното работно време обикновено е съобразено с учебните програми в университета. Ако те се променят, много от студентите няма да могат редовно да посещават лекции и упражнения.

В момента на територията на университета се намира сградата на Ректората, въпросните бараки, както и още две постройки, отдадени под наем на Пловдивския университет, в които се помещават Химическия факултет и Катедрата по атомна и ядрена физика. Заедно тези сгради, свързани с учебната дейност на ПУ, оформят един общ двор. По този начин се получава подходящо, съразмерно и поддържано от хигиенна гледна точка площадно пространство, позволяващо безпроблемното и непрестанно движение на огромния поток студенти, обучаващи се на територията на Ректората. Имайки предвид и специфичното предназначение на сградата на Химическия факултет, както и тази на Катедрата по атомна и ядрена физика, безопасността при работа и обучение в лабораториите и семинарните упражнения, провеждането на учебния процес в тези сгради е от огромно значение. Поради тази причина намираме за неподходящо преминаването и пребиваването на външни за университета лица в близост до въпросните лаборатории, семинарни зали и аудитории. Ако допуснем отварянето на улицата, сградите, в които се помещават учебните зали по Химия и Физика, ще бъдат по-труднодостъпни за студентите от университета, поради необходимостта да пресичат многократно улица „Костаки Пеев“. Предвид огромния поток от студенти, карачи часове там, това би създадо предпоставки за инциденти и катастрофи на пътното платно. Другият ни мотив да се обявим против събарянето на бараките е фактът, че това не би решило никакви съществени инфраструктурни проблеми на града. Евентуалното отваряне на улицата и непрекъснатото преминаване на МПС ще създаде огромен хаос и опасност за живота и здравето както на студентите, така и на преподавателите. Още повече, че никъде другаде в България няма подобен прецедент – преминаване на улица през двора на висше училище и нарушаване на териториалната му цялост.

Г-Н АТАНАСОВ,

Ние, студентите на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, апелираме за повече разбиране от страна на отговорните институции и се надяваме изпълнението на заповедите на кмета на район „Централен“ за изземване на въпросния терен да бъдат **отложени** до намирането на алтернативно решение на така наболелите за университета ни проблеми, свързани с материалната база, нужна за нормалното провеждане на учебния процес.

Анелия ДАКОВА

Председател на Студентския съвет
на ПУ „Паисий Хилендарски“

Спасението на българските евреи – борба за съхранение на националното ни достойнство

Ст. н. с. д-р Любка Танчева
Академични приятели на Израел*
Българска академия на науките

На 10 март, България отбелязва 67 години от едно щастливо събитие – може би най-значимото в новата ни история. 48 хиляди български евреи бяха спасени от сигурна смърт, не подминала нито една страна в Европа. В малка България Холокостът беше предотвратен чрез саможертвата и солидарността на цялото общество. С това българският народ е наречен **Праведник между другите народи**.

Тъй като не съм историк, аз ще избегна сухите и известни исторически факти. Аз съм невролог, изследващ една от най-големите загадки на Вселената – човешкия мозък, за мен като учен е важно да разбера каква е била менталността, идеалите и разбиранията на нашите предци по това време?

Какъв е бил техният движещ мотив, за да извършат този подвиг? Какви мисли и чувства са ги вълнували тогава?

Убедена съм, че нашите мисли най-вярно отразяват истинската ни вътрешна същност. Те са и ключ, за да разберем в дълбочина движещите ги сили и последващите ги събития. Нека да четем записаното от историята, защото те и днес продължават да ни говорят.

“Съвестта на българската нация е поставена на карта. Ние никога няма да можем да изчистим това грозно петно от нашата национална гордост” – Изявление на съюза на българските писатели.

“Българската православна църква не може да измени на повелите на Свещеното Писа-

ние и да откаже помощ на гонените и онеправданите” – официално писмо на Св. Синод до Богдан Филев.

Само тези два цитата достатъчно показват ясното убеждение на писатели, духовници, парламентаристи, учени, интелектуалци, че спасението на еврейското малцинство е било част от националната ни кауза. За разлика от национал-шовинизма, причинил много страда-

Част от официалните гости на срещата в ПУ

ния на малцинствата, включително и на еврейската общност по света, в малка България е било различно.

У нас битката за спасението на българските евреи е била също и наша собствена битка – духовна битка за спасение на националното ни достойнство като българи. Една жива притча, която ни учи на национално единство, чест и човеколюбие в наше време.

Димитър Пешев пише: *“Този акт ще злепостави България пред света и ще лепне върху нея петно, което тя не заслужава”*.

Националната ни идентичност пряко е била свързана с

Философско-историческият факултет организира среща, която бе част от националните чествания, посветени на 67-годишнината от спасяването на българските евреи. Сред официалните гости бяха заместник-посланикът на Израел Гилад Нол, Андрей Аврамов – Европейска коалиция за Израел, доц. д-р Любка Танчева – Академични приятели на Израел, Красимир Ангелов – заместник-кмет на Пловдив, Юлия Юрдекова – омбудсман на Пловдив, доц. д-р Запрян Козлуджов – заместник-ректор на Пловдивския университет. Във всички изказвания, в докладите на доц. Любка Танчева, Андрей Аврамов, доц. Албена Танева беше подчертана огромната значимост и уникалност на това, което прави България, за да защити и спаси своите граждани от еврейска националност – 48 000 души, които е трябвало да бъдат депортирани и унищожени в лагерите на смъртта, както се случва с 6 000 000 евреи по време на Втората световна война.

християнското милосърдие към страдащите и гонените сред нас.

Не мога да не се възхитя от далновидността на предшествениците ни, погледнали

телеграми от всички професионални организации, съюзи и сдружения, както и от лични писма до царя.

Митрополит Кирил пише следното в телеграмата си до царя: *“В името на Бога, усърдно моля ваше величество за милост към евреите!”*

А Екатерина Каравелова праща само следния ред: *“Ваше величество, вие сте баща, не наранявайте никого!”*

Нима това бяха само думи? Не беше ли това плеяда от човешки съдби, потвърдили тези думи с трагизма на техните животи?

Д. Пешев – един от авторите на антиеврейския закон и убеден поддръжник на правителствената политика, когато осъзнава тайните планове за депортация на българските евреи, става пламенен водач и защитник на каузата. В своите спомени той пише: *“Моята човешка съвест и разбирането ми за тежките последици както за засегнатите лица, така и за политиката на страната сега и в бъдеще не ми позволяваха да остана в бездействие.*

За себе си реших да направя всичко, което е по силите ми, за да не се извърши това, което се възнамеряваше...

Мълчанието би било противно на моята съвест.”

Макар и с различна съдба, Лиляна Паница претърпява подобна метаморфоза – от секретарка на Александър Белев (шеф на Комисарството за

Нашият народ, дал писменост и слово на славяните, е умее добре да си служи със словото. България тогава е била залаята от протестни писма и

*Академични приятели на Израел е инициатива на учени, преподаватели, изследователи, докторанти и студенти от академичните и университетските среди в България, както и на интелектуалци с различни професии, част от които работят по съвместни проекти с Израелската академия на науките.

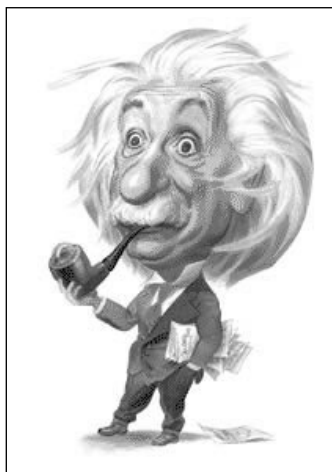
Дискутираха обучението по физика в средното и висшето образование

На 23 март Физическият факултет организира семинар, посветен на обучението по физика в училище и в университета. Той започна с лекция на проф. д-р Никола Балабанов на тема „Физиката в лабиринтите на образователното пространство“. В нея бяха представени различни гледни точки на известни учени и политици, сред които и американският президент Барак Обама, който в реч пред академията на науките поставя въпроса за засилване на държавния ангажи-мент в областта на математиката и природните науки. В развитието на тези науки той вижда пътя за благоденствието на обществото.

Проф. Балабанов акцентира и върху проблемите на преподаването и възприемането на физическата наука, свързани със сегментирането на обществото на „две култури“, за което пише Ч. П. Сноу още преди 50 години или за разделението на „физици и лирици“ в Русия – доколко това разделение се задълбочава и говоренето на учените става все по-неразбираемо за масовата публика. Той

цитира и крайни мнения на учени, които звучат доста предизвикателно: „Ако една наука се преподава лошо, не е ли по-добре изобщо да не се изучава“.

Поставените от проф. Балабанов въпроси доведоха до желаната дискусия. Коментирани бяха както конкретни неща, свързани с преподаването и изучаването на физика в училище и в университета, така и по-глобални проблеми. Свои мнения изказаха доц. Александър Мари-

нов, гл. ас. Христо Полизов, доц. Агоп Сренц, доц. Желязка Райкова, доц. Савка Маринова, гл. ас. Иван Попов, ас. Стефан Николов и др. Интересното е, че голяма част от проблемите, които засягат интереса на студентите към съответната

наука, възможностите за реализация, баланса в учебните програми, претрупването с информация за сметка на развитие на мисленето, се поставят почти идентично и в хуманитарните науки. Следващият семинар е насрочен за 20 април и добре би било да се поканят представители и на други факултети – единственият хуманитарист на отминалия семинар беше преподавателят по философия гл. ас. Боян Стоянов. Най-малкото, за да се скъси дистанцията между представителите на „двете култури“, а и да се види къде как се решават проблемите, които в голяма степен са общи.

„Пловдивски университет“

➔ от стр. 4

еврейски въпроси), акуратно изпълняваща своите ежедневни задължения, нощем тя не е можела да задържа ужасната тайна и е предупредила жертвите, помагайки им да се спасят.

И тя, подобно на Пешев, е намерила своя начин да живее според съвестта си. Било е предизвикателно. Струвало им е много. Платили са тежка цена. Трагизмът на техните съдби го е доказал.

Ето, именно в това аз намирам величието на българския ум и българската душевност – не в непогрешимостта или в себеправедността, но в силата да промениш собственото си разбиране и посока, дори собственото си мислене, да коригираш себе си според гласа на съвестта си и да живееш в хармония с нея. Каквото и да ти струва това.

Знаете ли, човекът е уникално същество. Макар да изследваме неговото поведение, използвайки различни животински модели, честно казано, нещата са несравними. Белите мишки и плъхове не могат да

Спасението на българските евреи...

обяснят поведението на човешкото същество. За разлика от животните, само човекът е способен да излезе извън себе си и да се види отстраня. Да оцени себе си, да се съгласи или да не се съгласи със себе си, дори да се конфронтира със собствените си мисли, чувства и поведение. Да може да се коригира и промени. Доста често това става противно, дори бих казала напук на естествения закон за самосъхранение или на биологичните закони на адаптация, присъщи на животинския свят. Само човекът може да излезе вън от своето самосъзнание, съвест и воля, дори вън от собствената си личност и в противовес на собствените си интереси.

Това значи да промениш ума си, разбиранията и действията си, така както са направили Пешев, Лиляна Паница и много други – известни и неизвестни българи по това време. Вярвам, че такова е било поколението, обичащо както народа си, така и малцинствата си.

Днес много широко се

използва думата толерантност. Обичаме да казваме, че българският народ обикновено е толерантен към малцинствата. Или че България е пример за толерантност на Балканите. Аз ще попитам – защо не и пример на цяла Европа? Но думата толерантност ми звучи като търпимост и дори като апатия или безразличие. Българското общество по това време е било пример не на толерантност, а жив пример на гореща съпричастност и на лична саможертва в защитата на своите еврейски съграждани.

Впечатли ме изказването на хора от еврейската общност, които са се възпротивявали на това, че ги извеждат тайно и по тъмно. Те са искали да бъдат изведени на светло, пред очите на българското общество. За да види цялото българско общество какво правят с тях. Те са очаквали и са се надявали на защитата на своите съграждани.

Направеното през това време наистина е било много – писма, телеграми, петиции,

делегации, изявления, митинги, лични подвизи, демонстрации, съпротива на различни нива.

И въпреки всичко това, на 9 март 1943 еврейските семейства бяха събрани и готови за път, влаковете имаха своите направления, а товарните вагони очакваха своите пътници към лагерите на смъртта.

Тогава се случи така нареченото „българско чудо“. Най-неочаквано пристигна последната заповед:

„Свободни сте, вървете си у дома!“

Никъде в Европа такива думи не са били чути.

Нашите евреи получиха най-скъпоценния и велик дар – самия живот. Тогаващото българско общество – също, спасен беше животът на всички ония, за които те се бореха.

Знаем, че чудесата са единствено от Бога. Нашето българско чудо на спасението също дойде от Господа! С този уникален дар сега ние стоим пред света и можем да се гордеем с него.

С надеждата, и ние да оставим достоен пример на децата си. А защо не и по-голям от този?

Да бъдем по-активни и отговорни към общото ни богатство – Университетската библиотека

Петя КОЛЕНЦОВА

Щом имаме нужна от определена научна информация, чака ни изпит или просто искаме да почетем, независимо дали сме настоящи или завършили студенти, преподаватели или служители в нашия университет, мястото, където винаги ще ни насочат и помогнат, е Университетската библиотека. Тя отваря врати през 1961 г., заедно с основаването на Университета. Член е на Европейската асоциация на научните библиотеки LIBER – до миналата година от България в нея членуваха само Университетската библиотека и библиотеката на БАН.

Задавали ли сте си въпроса дали напълно се възползваме от това необятно море от информация, събирано грижливо толкова

– Г-жо Янкова, можем ли да получим информация за дадена книга по интернет, без да е нужно да идваме до библиотеката?

– Да, възможно е да проверите дали Университетската библиотека разполага с конкретната книга, но трябва да имате предвид, че изнесената информация в интернет каталога (<http://lib.uni-plovdiv.bg>) е след 1994 г. Набавените преди това книги са отразени в традиционния каталог. Това, че не намирате книгата, не значи, че не можете да я ползвате. Книгата (респ. периодичното издание) би могла да бъде намерена онлайн. Бихте могли да направите справка в библиотеката при София Владимирова или на телефон 032/261 448. Можете да изпратите запитване за книгата, която ви интересува и на library@uni-plovdiv.bg. При всички положения почти веднага ще получите отговор. Нека читателите да използват и форума – очакваме техните предложения, препоръки, съвети.

– В случай, че книгата не е в наличност или я няма на разположение онлайн, има ли начин библиотеката да ни я набави?

– В такъв случай може да я поръчаме по междубиблиотечно и по международно междубиблиотечно заемане със срок за ползване един месец. По този начин на практика имаме достъп до световните информационни ресурси. Когато книгата не е в продажба, ние бихме могли да я поръчаме от други библиотеки в страната или от чужбина. Същото важи и за ксерокопия от статии. Щом е от страната, е за сметка на библиотеката, а ако е от чуж-

бина или е за сметка на факултета – с доклад до мен, подписан от декана на факултета, или е за сметка на читателя. Важно е да се знае, че читателите могат да се възползват от тази услуга.

– От кои услуги студентите пропускат да се възползват? (На този въпрос отговаря София Владимирова – старши експерт по научна и техническа информация).

– Обикновено студентите

смятат, че като имат интернет вкъщи и знаят как да стигнат до нужната информация. Щом не я намерят, решават, че тя не е публикувана въобще. Но има голяма специфика в търсенето. Често научната информация е платена. Приканваме студентите да се възползват от богатите бази данни, до които Университетската библиотека има достъп. Важно е за тези, които подготвят дипломни работи или каквото и да било научно изследване. На всеки ще отделим време и внимание.

– Посочете част от базите данни, които могат да са в помощ на читателите?

– Science Direct (Пълнотекстова база данни, която съдържа над 2 000 списания от областите *Физически и инженерни науки, Науки за живота, Здравеопазване, Медицина, Стоматология, Социални науки и хуманитаристика*), Scopus (База данни съдържаща уеб ресурси от областите: Био-

логични науки, Медицински науки, Физика, Социални науки, Филология, Философия и др.), ISI WEB of Knowledge (това е много богата база данни и е най-често ползвана, наред със Scopus и Science Direct), Engineering Village (Платформа за доставка на информация в областта на инженерните науки), Embase.com (Библиографска база данни в областта на биология, биомедицина и фармация) и други. Имаме временен достъп

ни. Преподавателите от Юридическия факултет, например, събират предложения от студентите за учебници, които да бъдат купени, защото те имат най-пряк поглед върху това какво липсва в библиотеката. След това ръководството на факултета одобрява предложенията и определя броя екземпляри. Много ми се ще всички факултети да реагират по този начин.

– Кои теми са най-коментирани във форума на библиотеката?

– Пишат, че би било добре да има читателска такса. Ние сме единствената библиотека в България, която предлага услугите си абсолютно безплатно. Тук е моментът да подчертая, че с читателската карта, която читателите получават при записването си в библиотеката, могат да ползват фондовете на цялата университетска мрежа. Приоритетно се обслужват читателите от съответния факултет.

Като част от информационната инфраструктура Университетската библиотека е приоритетен ресурс в развитието на Пловдивския университет "Паисий Хилендарски". До сега няма нито един случай, в който заявена от факултетите книга да не бъде закупена, ако тиражът ѝ не е изчерпан. Ние сме категорично против въвеждането на членски внос за библиотеката. Със семестриалната такса, която плаща студентът, той би трябвало да може да ползва всички услуги в университета. Библиотеката се финансира от бюджета на университета и от извънбюджетни средства, постъпващи от дарения, проекти и др., и смятаме, че не е редно да съби-

на стр. 7

Тържественото откриване на новата читалня

и до редица други бази данни.

– Могат ли студентите и преподавателите сами да избират книгите, които да се закупват?

– Точно за по-голяма активност от тяхна страна апелираме. Имаме средства, но няма достатъчно инициативност от страна на преподавателите. Единственото условие да купим една, десет или повече книги или основни учебници е да има доклад до мен, подписан от декана на факултета. С този подпис той удостоверява, че книгата е наистина необходима за процеса на обучение. Има и факултети, които са много актив-

ФМИ беше домакин на олимпиада по математика

Факултетът по математика и информатика беше домакин и съорганизатор на IV математическа олимпиада за университетски студенти от Югоизточна Европа, която се проведе от 8 до 13 март. Участваха отбори от България, Гърция, Израел, Македония и Румъния, а отличните състезатели се окичиха с 8 златни, 14 сребърни и 23 бронзови медала. В олимпиадата имат право да участват студенти до втори курс. Прави впечатление, че сред първите трима двама са от Израел, включително и побе-

дителят. А от осемте златни медалисти, освен споменатите двама израелци, останалите са от Румъния.

Студентът по Приложна математика Константин Петров спечели бронзово отличие за Пловдивския университет. Томина Петрова, Владислав Найденов, Ива Пъхлева, Деян Рангелов бяха останалите членове на отбора, подготвян от доц. д-р Теменужка Пенева, гл. ас. Марта Теофилова, гл. ас. Асен Христов и гл. ас. Йордан Епитропов.

„Пловдивски университет“

Участници и гости при откриването на олимпиадата

Студентски литературен конкурс за поезия и проза

Вестник „Пловдивски университет“ обявява конкурс за:

ПОЕЗИЯ – до пет стихотворения;

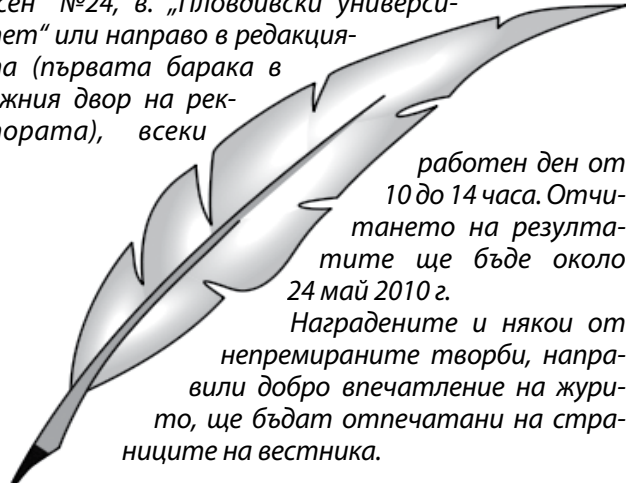
ПРОЗА – до три разказа. За всеки от двата раздела ще бъдат раздадени съответно по три парични награди.

В конкурса могат да участват всички студенти от Пловдивския университет, които не са по-възрастни от 35 години. Материалите трябва да бъдат напечатани в два екземпляра (на тях да са написани трите имена на студента, специалността и курса, е-теїл, както и телефон, ако желае).

Крайният срок за получаване на творбите е 30 април 2010 година на адрес: Пловдив, 4000, ул. „Цар Асен“ №24, в. „Пловдивски университет“ или направо в редакцията (първата барака в южния двор на ректората), всеки

работен ден от 10 до 14 часа. Отчитането на резултатите ще бъде около 24 май 2010 г.

Наградените и някои от непремираните творби, направили добро впечатление на журито, ще бъдат отпечатани на страниците на вестника.

➔ от стр. 6

раме още такси.

– **Явно бюджетът, който се отпуска за библиотеката, е достатъчен? А има ли дарения?**

– Абсолютно достатъчен. Само миналата година сме купили книги за близо 50 хил. лв. Даренията също не са малко. Много студенти, като разберат, че някоя книга липсва в библиотеката, а те я имат, ни я подаряват. Много сме им благодарни! Призовавам читателите да бъдат съвестни и да връщат подвързани и подлепенни книгите и учебниците. Апелирам към преподавателите също да подаряват. Ние нямаме информация какви техни книги излизат, защото ги издават не само в нашето издателство, а и в други издателства. Би било добре да ни подаряват по една книга за читалня и една за книгообмен.

– **Обяснете предимството**

Университетската библиотека...

на книгообмена?

– Книгообменът е размяна на книги от различни библиотеки и научни организации от цял свят. Поддържахме книгообменни връзки с 53 библиотеки, 92 научни организации от 34 държави. Преди години получавахме страшно много издания, около 3 % от фонда ни беше формиран по този начин, но този книгообмен с течение на годините намалява и е сведен до минимум, тъй като освен нашите научни трудове нищо друго не изпращахме. Щом забавим изпращането, започват да ни се обаждат от чужбина и да ни питат защо не сме им пратили книгите. Интерес има. Апелирам към преподавателите да подаряват книги. Дори да не дават за библиотеката, а само за книгообмен да подаряват по една тяхна книга или по

колкото те преценят, пак би било по-добре, защото по този начин ние популяризираме техния труд. Това е един вид реклама за тях.

– **Ако сме задържали дадена книга по-дълго или сме я загубили? Как процедираме с нередовните читатели?**

– За всички читатели на Университетската библиотека регламентът за ползване на книгите не е еднакъв – сроковете за ползване за различните категории читатели са различни – еднакви са санкциите, независимо от това дали те са студенти, преподаватели или служители. Когато знаят, че няма да бъдат санкционирани по никакъв начин, не са отговорни. Има книги, взети от преподаватели, които не са върнати вече 20 години. Сроковете за ползване на книгите са публикувани в сайта ни. Ние просто искаме да

си приберем книгите от читателите, които не ползват книгата, а тя само стои при тях. Ако някой е загубил книга, би могъл да я замени с друга, равностойна в информационно отношение. И не е задължително книгата да бъде чисто нова. В противен случай трябва да се плати в касата на университета петкратната актуализирана стойност. Но за нас е по-важно не да вземем парите, а да имаме книги. Може да се върне подвързано ксерокопие. Това не противоречи на Закона за авторските права. За нас няма значение колко сте платили, важно е библиотеката да разполага с конкретната книга. Искам да подчертая, че всяка книга може да бъде презаписвана неограничен брой пъти, ако не е постъпило искане за същото издание от други читатели. За продължаване на срока за ползване е необходимо да се представи книгата.

Балкански чувства – едно към едно

Проф. д-рн Георги АНДРЕЕВ

Турция, Одрин, 21 май 2002 г.

Стаите за гости на Тракийския университет в Одрин са в огромните сгради на университетската болница. Слизам на закуска в едно от кафенетата. Непосредствено преди да приключа с бюрека към масата се приближава турчин на средна възраст, следван от юноша на около 14-15 години. Пита ме нещо, най-вероятно дали мястото е свободно. Кимвам и посочвам празните столове. След малко ме пита пак нещо, казвам му на английски, че не разбирам турски. Той се оживява извънредно много и започва да говори на сина си, видимо поощрявайки го да поговори с мен. Момчето стеснително гледа към пода и само мълчи. Тогава аз го питам: „Говорите ли английски?“ То кима смутено. „От колко време го учите?“ „От 4-5 години.“ „В училище ли?“ „Да, а също при учителка.“ Изобщо момчето се справя доста добре – и разбира, и отговаря. Бащата сияе от радост и гордост, явно за първи път се случва синът му да разговаря с чужденец, а той да се увери, че парите не са отишли напразно. Заедно с това в погледа към мен се четат дълбоко почитание и благодарност. След известно време той казва нещо на сина си, веднага се досещам, че иска да разбере от къде съм. Момчето ме пита „А Вие от къде сте?“. „От България“. То превежда на баща си кратко – „Булгаристан“. Човекът обръща към мен глава като ударен с камшик и повтаря: „Булгаристан?“ После се навежда към баницата си с ледено изражение. Бях завършил с кафето, но решавам да се позадържа още малко, за да видя дали ще преодолеят шока. После ставам и им казвам „Good bye“. Никакъв отговор. И двамата дъвчат безизразно баницата, без да вдигат поглед от масата, с вид на хора, които току-що съм обидил брутално.

Гърция, Атина, 20 юни 2006 г.

Летя по маршрута София-Атина-Корфу за международна среща на ректори. Ще се обсъжда автономията на университетите – поредното безсмислено разхищаване на средства от ЕС. Полетът Атина-Корфу беше отменен. Опитвам се да разбера защо – една служителка от летището ме поглежда със смесица от учудване и досада. И само казва: утре сутринта в 5 ч.; осигурен Ви е хотел да пренощувате, изчакайте да дойде автобусът. След 20-30 минути един 60-местен автобус ме откарва /единствено мен, тъй като други пътници с отменени полети повече нямамо(!)/ на 30-40 км на отсрещната на летището страна на Атина. На няколко пъти ми идва натрапчиво „Това може да се случи само на Балканите“.

Понеже съм за първи път в Гърция, а още е обедно време, решавам, че това е рядка възможност да отида да разгледам града. На автобусната спирка пред хотела чакат група гимназисти. Питам ги дали разбират немски или английски. Нисичко темпераментно девойче веднага откликва и ми обяснява, че до центъра се стига много просто: качвам се с тях в автобуса, слизаме на последната спирка, от там трамваят ме отвежда точно в центъра. „А билети сигурно продават в автобуса?“ Не, казва ми тя, ще си вземете от будката преди да се качите на трамвая; до там ще Ви дадем ние. В автобуса разговаряме с нея оживено за времето, за сухия сезон, растителността и други подобни. До нея стои рус висок младеж, който трудно успява да се вмести в разговора ни. Някъде към края на пътуването той ме пита „Извинете, Вие от къде сте?“. Казвам му: „От България“. В първия момент те или не разбраха, или не искаха да повярват. Момчето, за да се увери, пита младежа „Бульгария?“ Двамата са така дълбоко разочаровани, че разговорът ни веднага приключва и те се отдръпват, доколкото може в пълния автобус. На трамвайната спирка купувам билети и отивам до двамата да им върна билета. Те отказват категорично и се отдръпват настрани, избягвайки по-нататъшен контакт.

Гърция, гр. Корфу (Керкира), 24 юни 2006 г.

Разбира се, работната среща на Ректорите завършва с вечеря на живописно място в гр. Корфу; ресторантът е разположен във форт, строен още от венецианците. На дългата маса се случвам между колеги от Шкодра, Албания, и от Ташкент, Узбекистан. Срещу нас две дами – съпругата на бившия Ректор на Университета в Йоанина, с която вече сме се срещали, и една млада жена, която се оказва секретарката на мъжа ѝ. Разговаряме на най-разнообразни теми, в някои случаи спорим, смеем се, атмосферата е превъзходна. В един момент, вероятно впечатлена от нещо в нашия разговор, секретарката пита г-жа Ректоршата нещо на гръцки. Веднага последва отговор – „Бульгария“. Лицето на секретарката в миг посърва. И до края на вечерята прекъсва всякаква активност в разговора.

Македония, Струга, 31 март 2006 г.

С проф. Ц. Колев сме на Балканска среща, организирана от Германското дружество за научен обмен (DAAD). Придружават ни двама студенти от Техническия университет в Скопие – Дарко и Илия. Дарко, истински красавец – черноок, със смолисточерна коса и бяло лице, Илия – тъмнокостеняв младеж, горящ от патриотизъм. От една страна и двамата се държат с нас сърдечно, в същото време

Илия, който ни залива с обилна информация за качеството на македонските вина, за красотите и уникалностите на Македония, клокочи от непреодолимо желание да противопоставя Македония на България. Привечер пием бира в бара на хотела, подбираме внимателно темите за разговор, избягвайки историческата, но, както се казва, от дума на дума си идваме на думата.

Илия започва да ни обяснява разпалено каква е разликата между българи и македонци: „Ние македонците сме славяни, а вие българите сте татарско племе“. В първия момент с проф. Колев се стъписваме от изненада, после го питам: „Илия, знаеш ли кои са най-отличителните белези на славяните?“ Той

мисли кратко, понечва да каже нещо, но после пита сам: „Кои са?“. Казвам му: „Те са два – руса коса и сини очи. Например, ние с проф. Колев можем да минем за славяни, Дарко и ти обаче в никакъв случай! Вие двамата можете да бъдете гърци или пък цигани, в краен случай можете да сте и българи, но славяни – не“. Илия се замисля, но бързо издекларира: „Тук, по тези земи, са минали толкова народи, просто сме се смесили“. Викам му: „Добре де, ако един негър толкова се е смесил, че е загубил черния цвят на кожата си и къдравата коса, какъв негър е тогава? Точно такива славяни сте и вие с Дарко“. Проф. Колев подхваща историческата – „Илия, ти знаеш ли как гърците наричат императора Василий, който е ослепил Самуиловите войници. Останал е с прозвището „вулгарохтонос“, т.е. българоубиец, а не македоноубиец“. Момчето се разстройва дотолкова, че казва безпомощно: „Мене така са ме учили“. Тогава не се сдържа да го накаже: „Илия, един студент се отличава от ученика по това, че се е научил да мисли самостоятелно, а не да декламира стихчета, които са му набивали в главата по време на пубертета“. Очите на момчето се наливат със сълзи.

На следващия ден, по време на екскурзията из Охрид, Илия разпалено разказва за великия македонски цар Самуил на група колеги от Техническия университет – София.

Испания, Аликанте, 2007 г.

Един румънски водопроводчик поправя тоалетната на проф. Антонио Каналс. Разбирайки откъде произхожда майсторът, Антонио му разказва радостно: „Аз имам няколко превъзходни приятели от България. Всяка година посещавам поне веднъж Пловдив, който ми е

Дбн Павел Ангелов е първият носител на почетното звание Професор Емеритус

Проф. дбн Павел Ангелов е първият преподавател от Биологическия факултет, който получава почетното звание „Професор Емеритус“. Тържествената церемония се състоя на 16 март в 15 аудитория. На разширено тържествено заседание на Факултетния съвет символи-

гледам сега, почти не виждам човек, който да не е бил мой студент. Моите студенти, които станяхте професори и доценти. От 1962 г. работя в Пловдивския университет и тези години са свързани с много хубави неща. Радвам се на постигнатото от мен като учен, но най-голямата

Проф. дбн Павел Ангелов е роден през 1932 г. в Стара Загора. Висше образование завършва в Софийския университет през 1956 г. В Пловдивския университет преподава от 1963 г. до 2000 г. За професор по зоология е избран през 1970, а доктор на биологическите науки става през 1980 г. Той е създател и дългогодишен ръководител на Катедрата по зоология. Чел е лекции в Пловдивския университет (и в неговите филиали в Смолян и Кърджали) и Софийския университет по Зоология на безгръбначните животни, Ентомология, Екология и Еволюция и систематика на безгръбначните животни. От 1968 до 1972 г. е бил заместник-ректор, а от 1979 до 1983 г. е ректор на Пловдивския университет. Награден е с орден Кирил и Методий – II степен.

Отляво надясно: деканът на Биологическия факултет доц. д-р Румен Младенов, проф. Павел Ангелов и заместник-деканите проф. Мима Николова доц. Атанас Донев

те на почит бяха връчени от декана доц. д-р Румен Младенов. Бивши и настоящи преподаватели от факултета, сред които и много негови някогашни студенти, дойдоха да засвидетелстват уважението си към проф. Ангелов.

Обръщайки се към присъстващите, проф. Павел Ангелов заяви: „Много благодаря, че ме удостоихте с това високо звание. Като ви

ми гордост и радост е, че можах да помогна да израснат 14-15 научни работници в областта на ентомологията, които успешно продължиха това, което аз започнах. Ще се радвам, ако тези мои ученици продължат в този дух.“ Той разказа любопитни случки, свързани с неговата изследователска работа, включително и как е бил арестуван по погрешка,

тръгвайки на научна експедиция край Крумовград.

Колегите от Биологическия факултет заслужават поздравления за въвеждането в живота на факултета на тази академична традиция, която е характерна за повечето европейски и американски университети. Ето малко повече информация за статута на избрания за „Професор Емеритус“.

Критерии за присъждане на почетното звание: Предложеният кандидат да се е пенсионирил в Биологическия факултет на ПУ; да притежава научното звание „Професор“; да е работил минимум 25 години в областта на образованието; да е работил минимум 10 години в Биологическия факултет на ПУ; да е показал високи постижения в областта на науката и обучението.

Предложение за присъждане на почетното звание може да бъде направено от всеки член на Факултетния съвет, а присъждането става с решение на Факултетния съвет след тайно гласуване

и положителен вот на 2/3 от всички присъстващи членове.

Присъденото почетно звание „Професор Емеритус“ се удостоверява със специален документ, а носителите му имат следните **привилегии:** могат да бъдат канени да изнасят лекции и да провеждат семинари; да участват в различни комисии при разглеждане на учебни или организационни въпроси; при активна научноизследователска дейност може да им се предоставя работен кабинет; могат да използват името на Биологическия факултет при публикуване на научни статии, издаване на учебни помагала, както и при кандидатстване за външно финансиране на научноизследователски проекти; имената им да присъстват в официалните каталози и web страницата на факултета; да бъдат канени на официални публични мероприятия, организирани от Биологическия факултет.

„Пловдивски университет“

Балкански чувства...

от стр. 8

втори роден град, а аз и жена ми се чувстваме наполовина българи“. Тогава румънецът му заразпразял гневно какви отвратителни мерзавци са българите и защо не заслужават никакво уважение. Молих проф. Канал да ми разкаже подробности, но той отказва; вика, „Аз тези неща просто не мога да ги изговоря!“

Каквито и примери да ми давате за нашите чувства към турците, за фанатизираните кръсъци на привържениците на „Атака“, имам дълбоко убеждение, че българинът е най-толерантният балканец. Доколко това е само хубаво, е съвсем друга тема.

Гените ли управляват поведението,

Една от вечните теми за научни спорове е взаимовръзката между гените и поведението. Последните данни от генетиката и невробиологията разкриват такава връзка, но тя е много сложна и нееднозначна. Влияят ли гените, и по какъв начин, на сложните аспекти на човешкото поведение – семейни и обществени отношения, социална и политическа дейност? Има ли и обратна връзка – влияние

Гените влияят върху поведението ни, но тяхната власт е ограничена

Генотипът определя не самото поведение, а по-скоро влияе върху общите принципи на изграждане на невронните мрежи, управляващи обработката на информация и вземането на решения. Тези „изчислителни устройства“ се самообучават и постоянно се самоизграждат през целия живот на индивида. Мутации в определени гени могат да изменят поведението по точно определен начин, макар че според генетиците всеки поведенчески признак се определя не от един или два, а от огромен брой гени, работещи съгласувано. Например, ако се открие, че мутация в даден ген води до загуба на гласа, това не значи, че „учените са открили гена на речта“. Това значи, че те са открили ген, който заедно с множество други гени е необходим за нормалното развитие на невронните структури, благодарение на които човек може да се научи да говори. С такъв род въпроси се занимава генетиката на поведението. В редица статии в престижното списание *Science* са описани интересни примери за връзката между гените и поведението.

Ефектът на Болдуин: обучението направлява еволюцията

Още по-интересно е, че не само гените управляват поведението, а и обратно – поведението също може да влияе върху гените. Подобни явления могат да се отбележат както в еволюционен мащаб (милиони години), така и в живота на отделния организъм.

Явлението, известно като ефект на Болдуин, е наречено на американския психолог Джеймс Болдуин, който за пръв път е изказал подобна хипотеза – че ако примерно се появи нов хищник, от който жертвите могат да се спасят, качвайки се по дърветата, те могат да се научат да се катерят, без да имат инстинктивна (вродена) предразположеност за това. По-добрите катерачи ще оцеляват по-често и ще учат на това потомците си, и така с течение на времето поведенческият признак, появил се в резултат на обучение, може да се окаже записан в генотипа заедно с някои външни промени, които го придружават – по-здрави нокти и т.н. Друг подобен пример: мутацията, позволяваща на възрастни хора да преработват млечната захар лактоза, е разпространена в тези райони, където се е развило животновъдството. Промяната в поведението (хората са започнали да доят крави, кози и т.н.) е довела до промяна в генотипа – появила се е наследствена способност млякото да се усвоява и от възрастните.

Ефектът на Болдуин напомня на един от принципите на Ламарк за еволюцията – унаследяване на признаци, придобити през живота на индивида, но механизмът му е по Дарвин – изменение на вектора на естествения подбор.

Този механизъм може да се окаже много важен за еволюцията. Например от него следва, че с нарастването на способността за обучение еволюцията става все по-целенасочена и „осмислена“. Също така, на тази основа може да се предскаже, че в развитието на интелекта може да възникне положителна обратна връзка – колкото е по-голяма спо-

на поведението върху работата и еволюцията на гените? Какви са морално-етичните аспекти на изследването на генетичните елементи в поведението? Доколко сме свободни като човешки същества, ако поведението ни е записано в нашата ДНК и може да се управлява от химически стимули? Това са само част от въпросите, които си задават съвременните изследователи на тези интересни области.

способността за обучение, толкова е по-голяма вероятността подборът да доведе до още по-голяма способност за обучение.

Социалното поведение и гените

Освен в дългите периоди на еволюцията, поведението влияе на работата на гените и през живота на отделния организъм. Това явление е изследвано от екип учени от Университета в Илинойс, които са достигнали до интересни открития.

Когато мъжкят на зебровата амадина (австралийска пойна птичка) слуша песен на друг мъжки от същия вид, в определен участък на неговия мозък се активира и започва да работи гена *egr1*. Това не се случва, когато птичето чува отделни тонове или други звуци – тук имаме специфичен молекулярен отговор на социално значима информация. Освен това, песните на съседи (познати) активират този ген по-слабо от песните на непознати мъжки (натрапници от друга територия). Други социално значими външни сигнали активират гена *egr1* в други области на мозъка. Интересно е, че същият ген е важен и за социалния живот на рибите. Мъжкят от един вид аквариумна рибка, в присъствие на друг доминантен мъжки, избледнява и не се интересува от женските. Ако високоставеният мъжки се махне от аквариума, подчиненият бурно се преобразява: оцветява се в ярки цветове и започва да преследва женските – променя се поведението и окраската му. Сигналът за началото на това преобразяване се дава пак от гена *egr1*, който се активира в невроните на хипоталамуса. Те бързо започват да произвеждат един вид полов хормон (GnRH), който стартира всички тези промени.

Белтъкът, произвеждан от гена *egr1*, е т.нар. транскрипционен фактор – ген, който регулира активността на други гени. Генът е интересен с това, че за активирането му е достатъчно краткотрайно външно въздействие (например, един звуков сигнал), след което той се задейства много бързо – за броени минути, и на свой ред оказва бързо и силно въздействие върху много други гени.

Egr1 не е единственият ген, управляван от социални стимули. Нюансите на обществения живот влияят върху стотици гени и могат да активират сложни и заплетени „генни мрежи“, които са почти напълно неизследвани.

Понякога в тези явления участват и т.нар. епигенетични механизми – предаване на наследствена информация без промяна в самата верига на ДНК, а само чрез маркиране (т.нар. метилиране) на определени области от нея. Такъв е случаят с наследяването на грижовното поведение към малките при мишките. Наблюдавано е, че дъщерите, чиито майки са били грижовни към тях, са също така грижовни

или поведението формира гените?

към своите мишлета. Предполаганията, че този признак е записан в ДНК или се предава чрез „културно унаследяване“, т.е. обучение, се оказали неверни. Оказало се, че ако майка им се грижи добре за тях, в мозъка на женските мишлета се маркират определени области в ДНК, свързани с реакцията на определени хормони, и това предопределя тяхното бъдещо поведение като майки. Подобни примери засега са малко, но това вероятно е само върхът на айсберга. Още по-интригуващ е въпросът дали такива зависимости съществуват и при човека.

Неврохимия на личните отношения

Взаимоотношенията между хората изглеждат твърде сложни, за да се поддават на анализ на клетъчно и молекулярно ниво. Все пак отскоро се правят и такива опити. Екип от Университета в Емъри (Emory University) си е поставил за цел да изследва влиянието на невропептидите окситоцин и вазопресин върху социалното поведение.

Тези невропептиди могат да действат и като невромедиатори (т.е. да предават сигнал индивидуално от един неврон на друг), и като неврохормони (т.е. да възбудят едновременно множество неврони, дори и разположени далече от точката на действие на невропептида).

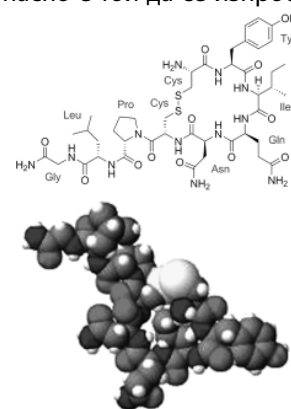
Окситоцинът и вазопресинът са малки пептиди (къси белтъчни молекули). Състоят се от девет аминокиселини, а се отличават един от друг само по две аминокиселини. Тези два или много подобни на тях невропептиди се срещат при всички многоклетъчни (от хидрата до човека включително) и се смята, че са се появили преди 700 милиона години. Тези мънички белтъци си имат собствени гени, като безгръбначните животни имат само един ген, и съответно – един невропептид, а гръбначните имат два гена и двата пептида. При бозайниците окситоцинът и вазопресинът се изработват от невроните на хипоталамуса. При всички известни животни тези пептиди регулират социалното и половото поведение, но механизмите на действието им може да са много различни при различните видове. При гръбначните окситоцинът влияе повече на женските организми, а вазопресинът – на мъжките, но това не е строго правило. Окситоцинът регулира половото поведение на женските, раждането, лактацията, привързаността към децата и брачния партньор. Вазопресинът влияе на ерекцията и еякулацията при най-различни видове, в това число и при мишките, зайците и хората. Свързан е също и с агресията, териториално поведение и отношението към жените.

Едни и същи невропептиди могат да действат съвсем различно на близки видове, ако тяхното социално поведение е различно. Например, ако се даде вазопресин на мъжките на един вид прерийна полевка, той ги превръща във верни съпрузи и грижовни бащи, но няма никакъв ефект върху мъжките на друг близък вид полевки, които по начало са полигамни. Изглежда, че невропептидите не създават един или друг тип поведение „от нищото“, а само регулират

вече съществуващи (генетично обусловени) поведенчески стереотипи и предразположения.

Подобни изследвания са проблематични по отношение на етиката, ако се провеждат върху хора. Все пак са правени някои опити с накапване на хормона в носа на доброволци във вид на капки (периназално). Подаването по този начин на вазопресин при мъжете води до това, че лицата на другите хора започват да им изглеждат по-недружелюбни. При жените ефектът е обратен – лицата на хората започват да им изглеждат по-приятни.

Опити за периназално въвеждане на окситоцин засега са правени само върху мъже. Опасно е той да се изпробва върху жени, поради силният ефект върху репродуктивната система на жените. Оказало се, че окситоцинът повишава способността да се отгатва настроението по израза на лицето, а също води до повишаване на доверчивостта. Оттук идва една от опасните последици при приемането на окситоцин – човек може да стане прекалено доверчив, и съответно – лесна жертва на измами и манипулации

Oxytocin

Учените започват да изясняват неврологичния механизъм на действие на окситоцина. Оказва се, че той подтиква активността на амигдалата – подкорова мозъчна структура, счита се, че тя е отговорна за формирането на емоциите, и по-специално на страха. Предполага се, че някои състояния на безпокойство, аутизъм, депресия, пост-травматичен шок и фобии, са свързани с ненормално повишено функциониране на амигдалата. (Под действието на окситоцина, обратно, се подтиква страха на хората, че ще бъдат измамани).

Изследователите смятат, че скоро обществото може да се сблъска с цяла група неочаквани проблеми на биоетиката. Може ли да се разреши на търговците да пръскат около своите стоки с окситоцинов спрей? Или да се предписват таблетки окситоцин на скарани съпрузи, които искат да запазят семейството? Може ли окситоцинът да се използва при разпити за по-лесно извличане на показания от обвиняемите?

Доколко поведението на човека може да се управлява от химически стимули и доколко е допустимо да се правят опити за това? Къде е границата между човешкото и животинското, която не бива да бъде преминавана? Изглежда това са въпроси, на които нито биологията, нито която и да е отделна наука ще може да отговори самостоятелно...

Материалите подготви:
гл. ас. д-р Евелина ДАСКАЛОВА

Източници:

- 1) Gene E. Robinson, Russell D. Fernald, David F. Clayton. Genes and Social Behavior // Science. 2008. V. 322. P. 896–900.
- 2) Zoe R. Donaldson, Larry J. Young. Oxytocin, Vasopressin, and the Neurogenetics of Sociality // Science. 2008. V. 322. P. 900–904.
- 3) James H. Fowler, Darren Schreiber. Biology, Politics, and the Emerging Science of Human Nature // Science. 2008. V. 322. P. 912–914.

Два погледа към двете нови ГАДАНИЯ ПО ЙОВКОВ

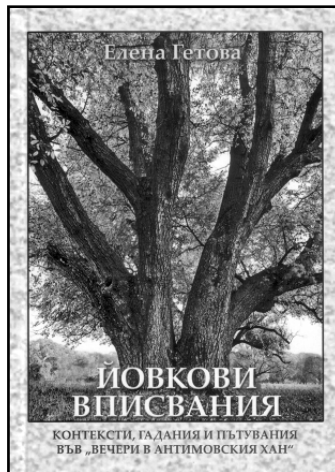
Гергина КРЪСТЕВА

Новата книга на Елена Гетова – „Йовкови вписвания – контексти, гадания и пътувания във „Вечери в Антимовския хан“*, отправя деликатно предизвикателство към едно изследователско поле, което изглежда твърде наситено, но в същото време жестове като този, породил книгата, е доказателство за това как един добър и внимателен читател винаги може да се домогне до непознати прочити, да отвори невидими досега врати към интригуващи интерпретаторски пространства. Три са генералните изследователски корпуса, „глобяващи“ критическия прочит на една от най-емблематичните книги на Йордан Йовков – „Вечери в Антимовския хан“.

Първият от тях внимателно се вглежда в спецификите на контекста и проследява рецептивните механизми на цикъла двупосочно – превръщането на разпилените по вестникарските страници Йовкови разкази в самостоятелна, събираща ги в цялост книга („Литературата като журналистика“) и рецензентските отклици след появата ѝ („Критиката като журналистика“). Като че ли в потвърждение на афинитетния интерес на Елена Гетова към проблема за „журналистическото“ битие на разнотекстовите и в новата ѝ книга находките в това поле се оказват особено интригуващи. Така например обглеждането на любопитните „съседства“ на първите рецензии за „Вечерите...“ е само по себе си изследователска перспектива, която може и занапред да пред(по)ложи свое оригинално продължение. Не по-малко задоволство подхранват и разсъжденията относно това как критиката „преформатира“ представата за национално пространство, въпреки (или именно заради) настойчивото четене на Йовковата книга „в критериите за родна значимост и изконно присъствие“. Но в прегледа на критическото възприемане на писателя е регистрирана пъстрота, която съотнася Йовков нееднозначно и алтернативно – към самия него във всичко, написано до 1928 г., към рефлексията му спрямо „родно изкуство“, към (не)способността за провиждане на книгата като очертаваща „модерна рефлексия на миналото“ и в крайна сметка – към актуалността и реализацията на проблема „националната (ни) култура в широкия контекст

на световната“.

Едва ли ще е пресилено да се каже, че същинското ядро на книгата, изследователската ѝ сърцевина се разгръща във втората част – „Вечери в Антимовския хан“ – книга с предсказания“. Оригиналната идея Йовковата книга да бъде огледана в сюжета на гадателните книги и тяхното присъствие в историческата съдба на България излъчва посланието и на носталгичната светлина на един разбиращ скрития смисъл на знаците поглед, но и на модерното вглеждане в специфично припознаване, според което има причини да се търси „задаването на една концепция, търсеща основания за съществуването си в аналозиите с културното присъствие и контекст на гадателните четива“. В този смисъл припомнянето на това какъв тип четиво са гадателните книги, кои са елементите на гаданието и какво е тяхното битие през епохата на Възраждането и след Освобождението е целенасочено прицелено във връзката с Йовковия текст, чиито персонажи (за разлика от Вазовите „чичовци“, които четат Мартин Задека) четат предсказанията на Казамята. Отвъд привидната лекота на констатацията обаче се (ре)конструира особеността и противоречиво изграден статут на т.нар. „казамии“ – като „изключително популярни народни четива“ с „акумулативни и комбинаторни структури“, с висок интензитет на разпространение и радващи се на особена популярност. Но заедно с това авторката припомня, че през Възраждането именно „казамите“ „разколебават едно трайно разбира-

не за авторитета на гадателното слово, който работи за и през Средновековието, но се оказва твърде нестабилен и непредсказуем през Възраждането“. Нещо повече – оказва се, че именно този тип „профетически четива“ изнасят префункционализирането на „потенциала на литературното“, именно на тях е съдено да се включат в изграждането на „мостове“ между „авторитарното и фриволното, между страшното и смешното, между магическото и всекидневното, свещеното и профанното“. Тази наглед сложна процедура се оказва релефно и осезаемо видима в начина, по който „Вечери в Антимовския хан“ на Йовков „пишат“ (или се оказват „вписани“ като) нова страница от въображаемата книга на Казамята. Тя се „отваря“ с помощта на „подкрепящи и разясняващи разказвач спътник на поклонника на Казамята – дядо Гено“, задава модела, очертава рамката и съпровожда случването на художествения текст, превръщайки го едновременно с това в своеобразна „страница от книга със знамения...“ Най-драматичното от които се оказва *войната*. Именно над това знамение, според анализите на Елена Гетова, текстът на „Вечерите...“ „най-всеотдайно“ настоява – „в последователното натрупване (на следи или нейни лица) на аргументи в полза на съдналото се пророчество.“ Своеобразното разоряване именно на това знамение, лйтмотивното му отзвучаване в наглед незначителни нюанси и споменавания сякаш потвърждава невъзможността литературният разказ да

се (само)ограничи от зоната на предсказанието – взаимопроникването им всъщност го събдава – като трагичност в света, разказван едновременно и от текста на Йовков, и от драматичните страници на Казамята...

Неизбежността в случването на това знамение се оказва по особен начин подсказано и в модела „Път, пътуване и време“ – третата част на книгата коментира с позната от предишни изследвания на Елена Гетова изследователска прецизност Йовковия хан като ключово понятие в сборника, „важно както като пространство ориентир, така и като времеви указател за протичане на самото разказване“. Мястото на знаменията се оказва топос не толкова на протичането, колкото на случването. Ханът като „потеглящ, пътуващ, завръщаш се в своето начало“ сякаш притежава специфична уроборосна характеристика, интерпретирана от изследователката на различни нива – от синтактичната „глобка“, през уговарянето на топоса като очертаващ „друго измерение – на мечти или на спомени“ до убеждението, че фикционалните пътувания парадоксално не се отклоняват от общото място, те са „допълваща илюстрация“ към реториката на пътя към Антимовския хан. „Така те изместват движението в полето на езика, темпорализират го. Създават онази митична ситуация, при която пространството е изместило, иззело функциите на времето. В действителност разказите събдават самото пътуване. Правят пътуването към Антимовския хан пътуване към смисъла на живеенето. Така и пътят се превръща в метафора на живота, в търсене на хармонизиращ душевен център.“ В оптиката на профетическото четене и мотивите за пътя и пътуването се оказват „услужливи“ по отношение на зададен, като че ли предначертан конструкт. В ролята си на такъв ханът отваря и затваря времето, „задава културните езици и модели на поведение“, описва и разказва хората, обитавщи го – за кратко или завинаги. Променя, без да може да се промени – точно както вечната Сарандовица, чийто образ е уго-

* Елена Гетова. Йовкови вписвания – контексти, гадания и пътувания във „Вечери в Антимовския хан“, изд. Фабер, В. Търново, 2009

КНИГИ НА ДОЦ. Д-Р ЕЛЕНА ГЕТОВА

ВЪЗРОЖДЕНСКИ ПРОЕКЦИИ НА МОДЕРНОСТТА

Милена ДИНЕВА

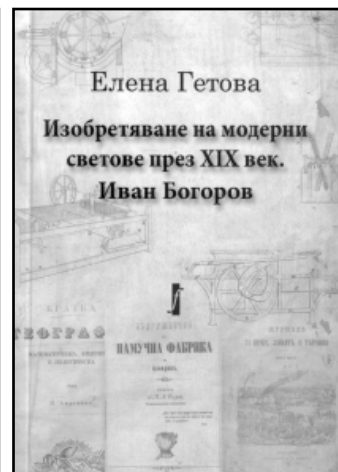
Книгата „Изобретяване на модерни светове през XIX век. Иван Богоров“ от доц. д-р Елена Гетова насочва вниманието към възможната приложимост на представи за модерността, отнесени към контекста на българската култура от епохата на Възраждането. Въздържайки се от категоричност при дефиниране параметрите на българска модерност, изследването очертава спецификата на някои вътрешни движения към легитимиране на модерни институции, социални и културни практики, начини на мислене, на избор и поведение.

Моделирането на идеите за географската постижимост и оразмеряването на българската територия, индикациите на разноречиви и разнопосочни представи за родното, конструирането на особени места на паметта и познанието в менталните нагласи на възрожденеца са сред основните проблемно-тематични зони, оформящи профила на версията за „светове на модерността“, характеризиращи нашето деветнадесето столетие. Подобна изследователска перспектива провокира и предполага съотнасянето между проявите на колективното и индивидуалното – на еманципиращата се нация

и еманципиращия се модерен индивид. Книгата на Елена Гетова разглежда книжовните занимания на Иван Андреев Богоров като емблематични в тази посока. Наред с това икономическите проекти на новатора от Карлово са поставени в диалог и съпоставка с намерения, тенденции и резултатност на други интелектуални нагласи, присъщи за българския XIX век. Текстовете на Иван Богоров са представени като „сложна идеологическа система“, която съдържа отгласите на различни аспекти на модерната менталност. Тестът Богоров задава представи за модерно общество и манталитет – от „конкретиката на учебно-дидактичните послания на географията през първите журналистически опити, икономически проекти, преводачески избор до поетическите фигури и обрати на художествените пътеописания и балансиращия прагматизъм на съвети за здравето на нацията“. Любопитен акцент в изследването представлява маркирането на възрожденските прояви на библиофилията и разбирането за библиотечното пространство като специфично „място

на паметта“. Предоставяйки на читателя възможност за „надникване“ в личните библиотеки на книжовници като Неофит Рилски и Петко Р. Славейков, книгата на Ел. Гетова интерпретира явлението възрожденска библиотека като „идеологически модел на една модернизираща се нация“. В него се оказват налични не само следите на личните биографии, но той е мислен и като вместилище за паметта на нацията, като своеобразен литературен архив на четенето през Възраждането. В този контекст е проблематизиран и вестникът като явление на възрожденската култура, очертаващо механизмите на комуникация в социокултурната реалност на възрожденската епоха.

„Сглобяването на територии“, очертаването на „видимите“ траектории на възрожденските пътувания, търсенето на проекции на „вътрешните пространства“ са друга важна проблемно-тематична зона в изследването на Ел. Гетова. Наблюденията върху „изобретяването“ на българския пътепис в културата на XIX век открояват значимостта на географското познание като нова, модерна перспектива в откриването на света (и на себе си). Търсейки разноредните и разнопосочни проявления на межкултурната диалогичност и проблематичните идентичности, наред със „собствено“ българските „пътешественически“ версии, книгата задава и една друга територия на познанието – анализирани са бележките на Анри-Пиер дьо Вестин, кореспондент на вестник „Фигаро“ в Ориента. Форматирани като разказ за пътуване, записките на европейския пратеник се явяват „естествената текстуална мрежа на межкултурния диалог Изток-Запад в последните десетилетия на XIX век“. Проява на възрожденските стремежи към откриване на „други“ светове е и последователният интерес на книжовниците от епохата към световноизвестния роман на Д. Дефо „Робинзон Крузо“. Като анализира Богоровата „робинзопада“ и я съпоставя с останалите

преводни варианти на времето, Ел. Гетова търси основания да се гледа на популярния персонаж като на „емблема за подвижност и динамика в разнообразието на отделните възрожденски преводачески почерци“.

Последната част от изследването е посветена на „икономическите възгледи на модерния гражданин“. Издаваният от Ив. Богоров „Журнал за наука, занаят и търговия“ е разглеждан като уникално явление в българската възрожденска култура, показателно за конструирането на нови поведенчески стереотипи. Те правят възможно вписването на българското в широкия културен контекст на европейското и на универсалното. В този смисъл са потърсени и (не)възможните паралели и диалогичност между Ив. Богоров и женеvския просвещенец Жан-Жак Русо. Като поставя акцент върху Иван-Богоровите книжовни занимания, книгата на Ел. Гетова ги полага сред пълнотата на българския XIX век. Дейността на новатора от подбалканския градец е съотнесена и успоредена с активности и писмовни нагласи на емблематични негови съвременници – Н. Рилски, В. Априлов, К. Фотинов, Р. Попович, Й. Груев, П. Р. Славейков и др. В разгърнатия хоризонт на възрожденската мисловност са разпознати някои от чертите на модерното, а сред българските му проявления – следите на изстраданата личностна и национална идентичност. Така, през обектива на модерна изследователска оптика, книгата предлага нов предизвикателен поглед върху многоликия свят на възрожденската епоха.

Гадания по Йовков

➔ от стр. 12

ворен като средоточие, енергиен и смислов център на множеството съдби в/на Антимовския свят. Сам по себе си цялостен и завършен, този център може постоянно да се завръща към своето минало, към своето начало, да извървява пътя на безкрайните случвания или на повторното им изживяване. Безсилен се оказва в мига, когато времето (или Историята) все пак предави своите претенции към поставянето на темпорални граници и, изречено с езика на изследователката – аз от миналото се раздели от аз от настоящето.

Вгледано в прочитите на специфични контексти, о(т)гледано в гадания и пътувания, новото изследване на Елена Гетова, по

признания на самата авторка постигнало най-сетне целостта на разпилените във времето текстове в елегантното книжно тяло на издателство „Фабер“, неизменно поема финалния си интерпретаторски дъх в една ... „шепа пепел“. Но образът, отдавна превърнал се в синекодичен смислов акцент от света на Йовковите „Вечери...“, авторката (въз)приема, преодолявайки задължителния за този случай ефект на драматична неизбежност. „Най-необятната, най-пълната и най-безпределната шепа пепел в литературното ни пространство“ е не категоричен знак на привършването и смъртта, а тоталната пълнота на отворения, продължаващ, пътуващ във времето и пространството вечен Антимовски свят.

Осмият международен панаир на образованието

Девизът „Знанието ражда победители“ отново събра участниците в Международния панаир на образованието, който беше открит на 26 март. Сред официалните гости бяха заместник-кметът по образование и култура Петя Гогова, началникът на районния инспекторат по образование Петър Нейчев и др.

В словото си при откриването ректорът на Европейския колеж по икономика и управление проф. Иван Коцев заяви: „Искаме да срещнем висши и средни училища от страната и чужбина с кандидатите за обучение в тях. Всички изложители са водени от желанието да предоставят качествени образователни услуги. Значението на панаира става още по-голямо по две причини. Първо, нашите студенти се готвят за конкуренция на европейския трудов пазар, а това изисква много знания и висока квалификация. Второ, в условията на тежката икономическа криза ще успее онзи, който е най-добре образован.“

А Иван Соколов – главен директор на Международния панаир, добави: „Този форум дава възможност на учебни заведения от България и чужбина да покажат какви специалности подготвят за всички области на живота. Свързва науката и бизнеса. Хвърля мост между класните стаи и пазара на труда.“

Панаирът на образованието

ето още от първата година се наложи като най-голямото събитие от подобен характер в България. Домакините от Международен панаир – Пловдив и Европейския колеж по икономика и управление посрещнаха този път близо 70 участници от 9 държави – България, Швейцария, Гърция, Великобритания, Холандия, Турция, Чехия, Кипър и Естония. Представители на висши и средни училища, школи за следдипломна квалификация и изучаване на чужди езици, структури за дистанционно обучение, за професионална ориентация и подготовка очакваха потребителите на техния продукт.

Пловдивският университет участва на панаира със собствен щанд, свои самостоятелни експозиции имаха също Факултетът по икономически и социални науки, Педагогическият факултет и Факултетът по математика и информатика.

Не по-малко значима е и съпътстващата програма, която този път включваше представянето на два проекта, финансирани от Министерството на образованието, младежта и науката. Техните теми бяха „Социокултурни детерминанти на българското предприемачество“ и „Синергия и конкурентоспособност на българските предприятия в европейски контекст“.

„Пловдивски университет“

Тържествената промоция на абсолювентите във ФИСН

Деканът доц. Иван Иванов връчва дипломи на абсолювентите

Тържествената промоция на випуск 2009 във Факултета по икономически и социални науки се състоя на 21 февруари. 225 абсолювенти от бакалавърските специалности и 330 магистри получиха своите дипломи. На 110-те отличници бяха раздадени и материални награди. Поради големия брой на дипломираните се във факултета промоцията се проведе в няколко аудитории, а свидетелствата за завършено висше образование бяха връчени от представители на деканското ръководство.

„Пловдивски университет“

Ден на академичното слово

Традиционният Ден на академичното слово тази година ще бъде на тема „Джон Кенет Гълбрайт за политиката и икономическата политика в перспектива“ и ще се проведе на 20 май. За конкурсната програма на форума, организиран от Факултета по икономически и социални науки и Университетска фондация – Пловдив, студентите трябва да подготвят работа на тема от творчеството на Джон Кенет Гълбрайт – до 10 стандартни страници, резюме до 3 стандартни страници, които са на хартиен и електронен носител.

Ще бъдат връчени академични награди за студентско творчество на името на големия български икономист и социолог проф. Кирил Григоров, а докладите ще бъдат публикувани.

Крайният срок за представяне на разработките е 3 май 2010 година, стая 106, ет. 1, Ректорат. За допълнителна информация може да се обърнете към доц. д-р Желка Генова – тел. 032/261 368, стая 106; д-р Радка Домусчиева – тел. 032/ 261 359, стая 223.

Вечер на химията

Станимир МАНОЛОВ

На 22.03.2010 г. Химическият факултет отбеляза идването на Първа пролет с провеждането на Вечер на химията, която се организира за втори път за тази учебна година. Участници в шоуто бяха студентите от специалност „Компютърна химия“ – Венета Славчева и Виктория Чакалска от III курс и Тодор Трионски – от IV курс. Мероприятието се проведе в 6. аудитория на ректората на Пловдивския университет, но залата се оказа малка за многобройните фенове на химичните демонстрации.

Гости на шоуто бяха ученици от Пловдив и други градове, студенти от Химическия и Биологическия факултет, както и професор Антонио Каналс от Университета в Аликанте (Испания) и неговите докторанти. Всички останаха очаровани от артистичността на водещите и поднесените от тях интересни химични „вълшебства“.

Бяха изпълнени различни опити, показващи интересната и забавна страна на химията. Изпращането на зимата бе отбелязано с опита „Изкуствен сняг“, на фона на който водещите демонстрираха умения за направата на химични коктейли. Многобройната публика бе пренесена в екзотичния химичен „Коктейл-бар“. На забързан музикален фон от летни хитове бяха показани десетина различни по цвят и украса химични коктейли, еквиваленти на екзотичните коктейли: „Bloody Mary“, „Sex on the Beach“, „Cosmopolitan“, „Strawberry night“ и много други. Водещата Виктория Чакалска сподели, че спо-

ред италианското електронно издание Affaritaliani, най-икономичният коктейл може да се пие срещу 100 долара в лондонския Rocco Forte's Browns Hotel. За радост, многобройните зрители се насладиха напълно безплатно на магическите химически коктейли. Специално за шоуто водещите направиха химично кафе и специалната напитка „токачино“, както и съставените от три несмесващи се слоя оцветени коктейли. Стъклените колби и бехерови чаши бяха заменени от стилни коктейлни чаши, каквито подобават за случая. За съжаление публиката не можа да опита от добре изглеждащите на външен вид цветни питиета!

Публиката оцеля като по чудо след „изригването“ на химичните вулкани и пресъздадената интересна буря в епруветка, при която се появиха ефектни пламъчета, придружени от лек пукот.

Обстановката бе разчупена допълнително с участието на доброволци от публиката. Малките химици Велис-

лава Кочовска и Константин Кънчев участваха в получаването на химично „желе“ и паста за зъби за „осиновените“ от Химическия факултет слончета „Слон фреш“.

С помощта на Самуил Цветков от публиката бе демонстриран и друг ефектен опит – „Невидимо мастило“.

Водещите разказаха на публиката и за „новооткритите“ нови химични елементи, мъж (XY) и жена (WO), и техните характеристики.

Оваците на публиката обреха опитите от серията „Вавилонско чудо“. На приглушена светлина публиката видя ярко небесносиньо сияние в чашата с разтвор на луминол, химичния айсберг, сияещ с небесносиня светлина, както и светещата в синьо ръкавица на водещия Тодор.

За край на демонстрациите екипът бе подготвил сух лед, който след заливане с гореща вода, наподобяваше разпенен водопад. Ефектът беше неотразим!

Благодарности бяха изказани на ръководството на ПУ „Паисий Хилендарски“, Химическия факултет и Студентския съвет. Специални благодарности бяха изказани на декана на ХФ доц. д-р Илиян Иванов за съдействието и финансовата подкрепа, на гл. ас. д-р Стоянка Николова, докторант Станимир Манолов и химик Екатерина Кочовска от катедра „Органична химия“ за подготовката на шоуто.

Водещите изказаха благодарности най-вече на великолепната публика, която през цялото време ги подкрепяше с аплодисменти.

Конкурс за есе „Българската културна идентичност и българската перспектива“

Министерството на външните работи и Европейският културен център – Женева обявяват национален конкурс за студенти за есе на тема: „Европейската културна идентичност и българската перспектива“.

Конкурсът се обявява по повод Деня на Европа – 9 май, и обявената от ЮНЕСКО Меж-

дународна година за сближаване на културите.

Наградите за студентите ще бъдат три:

Наградата е тридневно посещение в Женева, Швейцария, среща с изтъкнати представители на академичните и културните среди, посещение в Библиотеката на ООН и музея „Мартен Бодмер“.

Победителите ще бъдат обявени през май 2010 г.

В конкурса могат да участват студенти от всички български университети; есета да са написани на български, а обемът – до 4 стандартни печатни страници.

Краен срок за изпращане на есетата: 30 април 2010 г.

Есетата трябва да бъдат

изпратени на електронен адрес:

e-mail: bdi@mfa.government.bg; тел: 807 6440; 807 6442.

N.B. Необходимо е участниците да посочат координати за обратна връзка (адрес и телефон), изучавана специалност и университет, както и дали владеят английски, или френски език.

Проф. д-р Асен Карталов отбелязва

Студентите...

**Студентите не са само индивиди,
не са бройки или факултетни номера.
Те са развиващи се личности.**

За мен студентите не са индивиди, бройки или факултетни номера. Още в първи курс аз ги виждах като бъдещи академични личности. Така ги посрещах на първата си лекция, при първото ми общуване с тях. Всяка учебна година те се сменяха – идваха все нови и нови. Но не ми бяха чужди и непознати. „Познавах“ ги предварително и бързо се сближавах с тях.

Аз ги посрещах почти пръв и ги поздравявах с успешното им приемане като студенти, защото по учебен план изучаването на философията е в първи курс, дори в първия семестър на първата академична учебна година. Посрещах ги не с лекция, а с топъл и сърдечен монологичен разговор за академичния стил и начин на живот, за академичната свобода, за академичното доверие, за правилата на академичната етика...

Винаги ми се е искало още в самото начало да ги въведа в атмосферата на новия академичен свят, да усетят академичния живот и ускорено да го заживеят, да се развиват и формират като академични личности, да имат академично поведение, да бъдат свободни и отговорни, да почувстват моралната извисеност и естетическата красота на студентския живот.

Държах на тези неща, не ги подценявах и пренебрегвах. Не ги смятах за дребни и маловажни. Именно във връзка с това написах и публикувах книгата си „Академичната свобода“. Мисля, че както има няколко лекции за въвеждане на студентите в специалността, би трябвало да има и една-две лекции за въвеждането им в спецификата на университетския начин на живот, на академичното общуване и поведение, на академичните отношения в хоризонтална и вертикална посока...

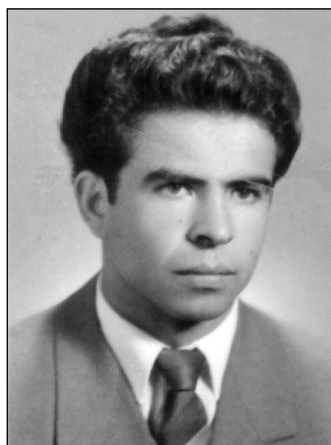
Още на първата си среща аз спечелвам студентите и ги приобщавам към себе си. Не се страхувам да общувам с тях като с равни. Равнопоставеността си общуване започвам с две много искрени и чистосърдечни обръщения, които не трябва да звучат фалшиво и изкуствено. Наричам ги „уважаеми колеги и приятели“. Пояснявам, че още сега, от първата ни среща сме колеги. Колеги сме, защото равностойно участваме в извършването на една много значима,

обща, колективна, съвместна учебна дейност. Тя не може да бъде извършвана нито само от преподавателите, нито само от студентите. Качественото извършване на тази дейност е плодотворните усилия и на едните, и на другите. Студентите са не само „пасивен“ обект,

но и активен субект на учебната дейност. Тя е тяхна, лична, собствена дейност. Те са двигателят, моторът на тази дейност...

Но ако колеги сме още в началото, то приятели ставаме по-късно. Приятелството е резултат от продължително общуване, на взаимно търсене, откриване, опознаване и сближаване. То е взаимно пътуване един към друг. Приятелят е другото „Аз“ на всеки от нас. Всеки, който намери себе си в другите, той ги търси, стреми се към тях, не може без тях почти всеки ден. Приятелят се търси не само като колега, но и като сродна душа, като личност със сродно духовно излъчване. Студентите ценят приятелството. Повечето от тях са жадни за приятели. Особено са радостни и щастливи, когато и преподавателите са им приятели – чисти и безкористни. Аз не се страхувам да бъда приятел със студентите, държа се с тях естествено и непринудено, уважавам ги и ги ценя като личности. С това не ми рухва академичният престиж. Неформалният, личностният ми авторитет расте все повече и повече...

След това продължавам с нещо друго, също много съществено и важно. Казвам им, отново много откровено, че в академичното си общуване не трябва да се смущават и вълнуват от разликата в званията и титлите. Званието студент и

Асен Карталов като млад асистент, 1960 г.

званията асистент, доцент, професор не са в отношение на противоположеност. Носителите на тези звания са реални сътрудници в една обща учебна дейност. Между тях трябва да има взаимно разбиране, а не скрито, мълчаливо напрежение, понякога дори проявяващо се

във формата на враждебност, на едностранна или взаимна непоносимост...

За да превъзмогна още повече страха от загадъчния, прекалено аристократичния характер на академичното общуване, аз правя още една стъпка. Казвам на студентите, че имаме общо, еднакво, равностойно звание. Това е званието „личност“. Всички други звания са производни на личността. Общуването между нас е общуване на личности. Това ме сближава, още повече с тях – ние сме открити, отворени едни към други, все повече служебното общуване между нас се насища с колегиално и приятелско „съдържание“.

Студентите усещат, че ги обичам, не ги лъжа в обичта си... Те виждат, че не само на теория им говоря за човешката личност в лекциите си по „Философска антропология“. На практика, в житейски план, чрез личното си извисено академично поведение аз им показвам какво е човекът. Те се привързват много към мене, идват с желание на лекциите ми, защото знаят, уверени са, че вършат не моя, а тяхна работа, работят за себе си, учат се за себе си...

Насочвам вниманието на студентите и към съвсем кратък философски размисъл за академичната свобода. Взаимно се разбираме и съгласяваме, че тя не е произвол и своеволие, не е

През 2010 г. проф. Асен Карталов отбелязва 50 години преподавателска дейност. В този брой ви предлагаме неговите есета „Студентите“ и „Лекциите“, а в следващия – „Стилове на преподаване“. В тях професорът споделя впечатления от дългата си академична кариера.

Честита годишнина – с пожелание за здраве и продължаващо творческо дълголетие!

„Пловдивски университет“

поведение и живот без правила или срещу установените академични правила. Правилата са границата на личната свобода. Свободата на всеки завършва там, където започва свободата на другите. Тя е и умение, способност да се ограничаваме, да се въздържаваме. С други думи, тя е и отговорност. Само отговорните студенти имат право на академичната свобода. Безотговорните я губят. Никой не им я отнема насилствено. Отнемат си я самите студенти. Академичната свобода е отговорност. Не толкова отговорност към родителите, към преподавателя, към Университета, към Отецеството... Тя е отговорност към себе си. Тя е самоотговорност – най-същественото нещо в самоуважението на личността...

Не само студентите са отговорни към работата си и към мене. Аз съм също много отговорен към тях. Това се изразява най-вече в отговорното ми отношение към лекционната дейност. Смятам я за първостепенна и основна, а не за периферна, с която само си припечелвам заплатата. Обичам си преподавателската работа. И в нея има творчество, но от друг порядък. Никога не подценявам лекциите. Всяка лекция за мен е ново преживяване, дори и да съм я повтарял десетки пъти. Повторението не е буквално, а обновено. Отделям сериозно внимание не само на съдържанието, но и на формата на лекцията. Стремя се тя да бъде увлекателна, забавна, дори артистична, с естетическа извисеност на общуването и красота на устната реч... Тогава студентите идват с желание на сегашната и очакват с нетърпение следващата лекция, защото за тях тя е и спектакъл – силно естетическо преживяване...

50 години преподавателска дейност

Лекциите...

Една дейност е по-съвършена, когато се превърне в игра. Лекцията е дейност. Тя е по-интересна, извършва се с лекота, когато преподавателят я играе...

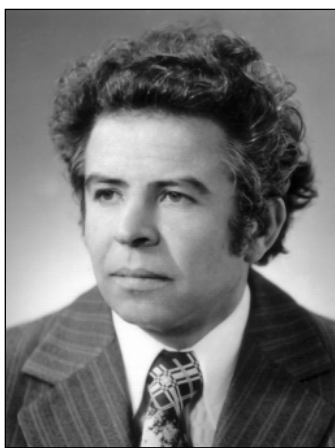
Лекциите ми бяха не само основната, най-важната, най-съществената и значимата дейност в моя академичен живот. Те бяха свещената ми дейност. В лекциите си аз свещенодействах, превръщах ги в спектакли, бях винаги в някакъв екстаз, в състояние на лудост... Никога не съм ги подценявал и пренебрегвал. Не съм се отнасял периферно и безотговорно към тях. Не съм гледал на тях като черна работа, като някакво неприятно и скучно задължение, като тежко бреме, от което съм искал да се отърва по някакъв начин. А този начин е или да влизам по-късно и излизам по-рано от час, или да търся и намирам повече поводи, за да бъда безвъзмездно заместваем от моите асистенти. Не съм го правил никога, защото си обичах лекционната работа. Усетих, че съм роден и призван повече за преподавател, отколкото за учен и изследовател. Неслучайно избрах да работя в Университет, а не в някакъв научен институт на БАН...

Основната ми лекционна работа беше със студентите. Бях много редовен. Никога не съм отсъствал – нито по болест, нито по леност, нито по небрежност, нито по безотговорност, нито поради подценяване на тази работа. Работех с лекота, не се изморявах, защото обичах работата си и всяка среща със студентите ми беше интересна, неочаквана, загадъчна, изпълнена с изненади. Работата ми даваше възможност да се доказвам, да виждам себе си в едно възходящо развитие, да се радвам на себе си. Радването на себе си не е самолюбие и тщеславие, щом е мълчаливо и безшумно, щом не се рекламира и демонстрира пред другите...

Израствах и се утвърдих като желан и прочут преподавател в Университета. Студентите се вълнуваха и ме очакваха с нетърпение. И те, и аз преживявахме всяка среща като празник на душата. Лекционната зала беше винаги препълнена. Посещаването на лекциите ми беше доброволно – и когато бяха задължителни до 1989 г., и когато станаха доброволни, след тази година.

От самонаблюдение съм забелязал, че притежавам ораторска дарба. Говоря не тихо, фъфлещо и неразбрано,

а ясно, просто, популярно, разбрано. Говоря динамично, много живо и увлекателно, почти драматично. Това допада много на студентите. Те харесват такъв стил на преподаване. Той е подходящ в преподаването по философия. Използвам метафората

Асен Карталов като доцент

много често, почти във всяка лекция. Тя е крилатата красота на речта ми. Полагам нужните грижи за интонацията, за дикцията, за динамиката и тембра, за ритъма и емоционалното напрежение на устното си слово...

Всяка лекция я приспособявам и насочвам към специфичните потребности и интереси на публиката, към степента на нейната интелигентност и култура. Един съм пред студентите агрономи, друг с математици, физици, химици, биолози, а още по-друг при общуването ми с филолози, педагози, психолози, прависти, икономисти, политолози, социолози, инженери, медици, музиканти... Когато преподавах на студентите по музика в Академията за музикално и танцово изкуство, за да им бъде по-интересно аз не спестих и не пожалих сили да се занимавам и самообразовам по теория на музиката, по хармония и полифония, по История на музиката. С помощта на придобитите знания аз насочвах студентите към философските аспекти на музиката, към философско осмисляне и интерпретиране на музикалните понятия, образи, структури и форми...

За мен публиката не беше аудитория. В залата не общувах с пасивни, бездушни, изморени и скучаещи слушатели. Общуването ми беше с активна публика, която е самостоятел-

но мислеща, не получава наготово, не се съгласява и не приема само моите тези и концепции, а ги анализира и разработва мълчаливо, вътре в себе си, разсъждава заедно с мен – съгласява се или възразява. Това е един активен диалог, в който аз гово-

ря с озвучена реч, а публиката участва с активно „мълчаливо“, вътрешно мислене и „говорене“...

Лекцията е предимно монолично общуване на говорещия с публиката. Опитвал съм се постоянно да диалогизирам монолога, да го превърна все повече и повече в диалог. Но дори и диалогичната форма на монолога не го превръща в диалог. Все пак той си остава диалог.

Петдесетгодишното лекционно, монолично общуване с публиката ме е повредило доста. Това е една професионална деформация, която виждам и осъзнавам. Забелязал съм, че и при едно диалогично общуване аз не се ограничавам, а давам простор на монолога. Неусетно превръщам диалога в диалог, отнемам времето и правото на другите да говорят. Това е обяснимо и оправдано, когато хората, които участват в диалога, не са готови и компетентни по основните тези и аргументи на обсъжданата тема. Но когато другите хора имат нужната подготвеност и компетентност по темата, би трябвало аз да се въздържа от прекален диалог. Трябва да се уча не само на изкуството да говоря красиво, убедително и аргументирано, но и на уменията да слушам внимателно другите говорещи. Умението за взаимно и внимателно слушане е много важно и ценно нещо в

разговорното общуване. Иначе не се получава, не се случва същинското общуване. Осъзнавам постоянно тази своя слабост, все повече се старая да акцентирам на диалога в общуването. Истинското общуване е диалогично, а не монолично. Дори и разговорът на родителите с децата е нужно да бъде диалогичен, а не само моноличен. Не може само родителите да говорят, а децата да мълчат. Когато говорят родителите, децата трябва да мълчат и внимателно да слушат. Но и родителите трябва да мълчат и внимателно, загрижено да слушат, когато говорят децата им, особено когато се изповядват...

Каква огромна лекционна дейност! Цели 50 години – 9 учебни месеца от всяка календарна година лекции, лекции и пак лекции. Не случайно бях наричан лектор. Много от лекциите се повтаряха тематично. Питам се не беше ли досадно, скучно, стереотипно, еднообразно. Не, съвсем не... Беше ми много интересно, защото повтарянето не беше буквално, а обновено. Не четях лекциите си. Те не бяха записани на плоча или на касета, за да звучат по еднакъв начин – и по съдържание, и по форма.

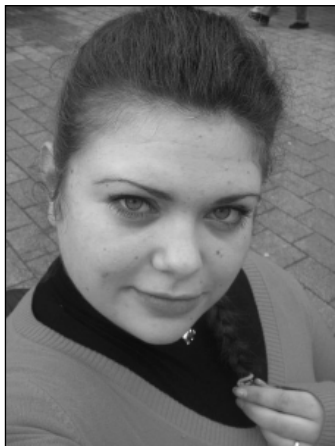
Лекциите ми са не стотици, а хиляди. Само за една учебна година бяха 150-200 – не часове, а лекции. Всяка лекция е двучасов спектакъл, защото и преподавателят е актьор, и той играе роля, във всяка лекция е различен. Актьорът се хвали и гордее със своите 50-100 роли, а преподавателят си мълчи, не се изживява в ролята си на голям герой, защото се смята, че преподавателската работа не е творческа, а актьорската е творческа. Това е една голяма заблуда. Преподаването е много по-сложно и отговорно творчество. Преподавателят работи самостоятелно. Той няма нито режисьор, нито драматург, които му помагат да проникне в смисъла на текста. Актьорът използва готов текст, той говори с думите на автора, почти няма собствено говорене. Докато преподавателят е и режисьор, и актьор. Той не говори по готов текст, разказва го, коментира го, обяснява го, вкарва свой текст, постоянно мисли, импровизира...

ЕТНОЛОЗИ И ФОТОГРАФИ ЩЕ ТЪРСЯТ ДУХА НА „УЛИЦА „ОТЕЦ ПАИСИЙ“

Свобода СТОЕВА

Стартира проектът „УЛИЦА „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ на Фондация „Отворени изкуства“, галерия „Сариев“ и Artnewscafe. Веселина Сариева, автор на това амбициозно начинание, споделя за него, че това е „голям артистичен проект от съвременен тип, съчетаващ креативни и изследователски принципи, който ще намери реализация в градска среда, в обществени и арт-пространства.“ „Отец Паисий“ е улица, паралелна на „Главната“. Там животът „се случва“ по много по-различен начин от онзи, който кипи в неоновите светлини и потока от хора, минаващи по „Главната“. Улицата събира в себе си множество културни богатства, емблематични за града.

В проекта участват студенти от Пловдивския университет и от Академията за танцово, музикално и изобразително изкуство. Ръководител на студентите от специалност Етнология към Философско-историческия факултет е доц. д-р. Красимира Кръстанова, която

Свобода Стоева

е и завеждащ Катедрата по етнология. В рамките на проекта „УЛИЦА „ОТЕЦ ПАИСИЙ“ се осъществява и етнологично изследване под надслов „Духът на улицата“. Задачата на студентите етнологично и фотографите от АМТИИ е да уловят специфичния дух на улицата, който някога тя е притежавала, доколко и как той е запазен днес. Множество преплитащи се човешки съдби, които успяват да създадат една паралелна на „Главната“ динамика и реалност, запазила символката на Пловдив, са основна цел в проучването

на етнологите и фотографите. Светлосенките, ароматите, спомените, които витаят около домовете, малките колоритни магазини и златарските ателиета, променящите се фасади на къщите, развиващите се занаятчийски ателиета, новопостроените сгради и магазини – това са материалните измерения, които могат да помогнат на изследователите да почувстват духа на улицата.

На Фондация „Отворени изкуства“, Галерия „Сариев“ и Artnewscafé в начинанието партнират Центърът за антропологични и етносоциологически изследвания към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив, Студио Пункт. Събитията ще бъдат отразявани от БНТ, Радио Пловдив, програмата „Пловдив инфо“, plovdiv24.bg, арменския вестник „Парекордзгани Цайн“.

Ето и графика на мероприятията, свързани с проекта:

☞ Етно-фотографска изложба „Улицата сега“

Откриване на изложбата – 19 април 2010 год. – до 31 май 2010 год.

☞ Архивна изложба „Улицата преди“

Откриване на изложбата – 12 април 2010 год.

☞ Артистичен site-specific проект в градска среда

Осъществяване на проекта – 12 април – 25 април 2010 год.

☞ Уикенд-фест на улицата

Провеждане – 24–25 април 2010 год.

Очакваме ВИ!

➔ от стр. 17

А колко лекции съм изнесъл извън Университета – в Пловдив, Пазарджишко и Смолянско. Всички бяха безплатни – такова беше времето. В Пловдив бях един от най-търсените и предпочитаните лектори. Бях викван предимно от избрана, високоинтелигентна публика. Аз също я предпочитам.

Спомням си, че две поредни години, една подир друга, изнесох тематичен цикъл от лекции на актьорския състав от Пловдивския драматичен театър „Н.О. Масалитинов“ и на актьорския състав на Пловдивската народна опера. Беше по молба на Любен Василев – секретар на ОК на БКП в Пловдив. Препоръчах му да не се четат лекции на художественотворческата

Лекциите...

интелигенция, а да им предложим по-либерална, по-свободна и самостоятелна форма на философско-естетическо самобразование. Това означава да им посочим списък от книги по философия, етика и естетика. Всеки си избира една от тях, прочита я и водим разговор по съдържанието ѝ. Той не се съгласи. Смяташе, че не трябва да ги разглеждаме. Нужно е да бъдем еднакво възискателни към цялата интелигенция...

Съгласих се с него и започнах лекциите. Първата година проведох лекциите в Драматичния театър, а втората година – в Народната опера. Спомням си два забавни случая – единия в

Театъра, а другия в Операта. При първата ми среща с актьорите от Драматичния театър мислех и се колебаех доста за най-подходящото обръщение – другарки и другари или дами и господа... Водещ на срещата беше директорът на театъра з. х. Светослав Генов. Сред присъствалите актьори по-известните бяха Димитър Панов, Златина Тодева, Цветана Манева, Георги Василев, Стоян Миндов, Величка Георгиева, Илия Секулов...

Не използвах нито едното, нито другото обръщение. Ориентирах се към трето. Казах им „Уважаеми колеги“... Не се учудих, бързо ме разбраха, защо-

то си спомниха за Шекспир, за човешкия живот като един голям театър, като сцена, като една постоянна игра, лицедействуване... и аз разбрах, че за театъра на живота съм също актьор, всички сме актьори. Всички в залата се съгласиха и приеха моето обръщение. Намериха го за остроумно...

В Пловдивската народна опера се случи друго нещо. След една от моите беседи до мен се приближава заслужила-та артистка Соня Хамерник – мецосопран. Прегръща ме и ме целува. Казва ми, че имам прекрасна дикция, музикално звучене на устната ми реч, гласът ми е баритон. Покани ме да се включа в състава на оперния хор. Засмях се любезно и благодарих...

МОДЕРНИЗМЪТ – ПОГЛЕДЪТ НА ДУШАТА

Канелия КОЛЕВА

По инициатива на доц. д-р Соня Райчева и доц. д-р Пенка Гарушева от катедра „Методика на обучението по български език и литература“ към Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ на 13-ти и 14-ти март тази година се проведе превърналият се в традиционен за катедрата пътуващ методически семинар. Бяха поканени базови учители по български език и литература, студенти и преподаватели от университета.

След посещенията в Златоград, Неделино и Смолян (за тази учебна година), където участниците се запознаха с родопската душевност и култура, поредната методическа среща бе в Стара Загора. Сред първите пролетни усмивки древният град представи на жадните за знания и впечатления от сферата на изкуството богати възможности за обновяване на духовните сетива. В емблематичната къща музей на Гео Милев уредникът Георги Янев сътвори за пореден път истинско съприкосновение със света на великия бунтар в българската литература. Малката стаичка с полузакритото прозорче към светлината е истински духовен оазис за бъдещия творец на модерната българска култура. Жаждата за знания е наследена от бащата книжар и технически рационализатор за времето си. Не случайно техническите новаторства се свързат и с радикалните промени в изкуството. Тръгването на училище на петгодишна възраст от страна на Гео Милев, перфектното овладяване на осем езика, над 400-те превода, явленията в публицистиката – списанията „Везни“ и „Пламък“, експресионистичните автори творби и уникалната поема „Септември“ представят една наистина гениална натура, горяла през всеки свой ден от 30-годишния си живот. Талантливата детска писателка – дъщеря му Леда Милева – е другото му духовно наследство в българския литературен процес.

Преходните исторически етапи раждат и новаторствата в духовното битие на нацията. Гео е първият и последен случай в нашата литература, когато българска личност твори едновременно и паралелно с европейските и световни културни тенденции. Феноменът

Участници в семинара в Стара Загора

Гео Милев е колкото изключение, толкова и закономерност в духовния ни живот. Той – едноокият, с пламъка перчем, носещ нестихващия порив към духовното – е по-зрящ от нас – зрящето, защото гледа с душата си, с душата на народа си, с душата на човечеството и с душата на човека. „Човекът преди всичко!“, „Бъди цял!“, „Бунт! Бунт против себе си!“ – това са опорните точки на естетическата и етична мисия, която авторът културолог съзнателно и ревностно последователно изпълнява в българската литература. Вечно пулсиращото око на бунтаря е вечен морален укор и срамен факт за нечувано потъпкване свободата на словото. Безкрайната синева от този изключително дълбок духовен поглед завещава и вика на експресионизма, и протеста срещу преобърнатите ценности, и силата на модерния мироглед за пречупването на реалните стойности през призмата на душата. Вече спокойно в литературното съзнание може да влезе типичната метафора за ново изкуство – „зелен кон на червена можава“.

Интересна връзка между експресионизма и символизма бе начертана с фактите за

приятелските отношения между двамата велики духовни старозагорски синове – Гео Милев и Николай Лилиев.

Въпреки отрицанието на „безкръвната“ символистична поезия в началото на 20-те години на ХХ век, именно Гео

определя поезията на Лилиев като четвърти, завършващ етап в постигането на съвършенството на звуковата оркестрация на поетическия смисъл. Негацията на плътта като основен структуроизграждащ белег на Лилиевото световъзприемане е на всички нива – тематично, жанрово, титрологично, лексикално, символно. Израз е на авторското неприемане на действителността. Това поетично отрицание на грубостта не е злъчно, остро и сатирично, не разделя полярно реалността, не е продиктувано от поглед на студена и непреодолима мизантропия. Постоянният стремеж към човешко общуване и присъствие в Лилиевата поезия я спасява от еднозначния негативизъм.

Методическата дискусия по въпроси за интерактивни методи на изучаване на най-трудния, високо сугестивен литературен род – лириката – обогати преподавателите и студентите, бъдещи учители по литература, с нови похвати за интерпретиране и премодулиране на най-всеобхватното човекознание до духовните струни на подрастващите.

Спектакълът на студентска група „Хормония“ по символи

на старозагорски поети отново потвърди надеждата, че духовното не изчезва. Авторската музика и стихове по темата за гарвана в мен като изразител на тъмното, тайнственото, откривателското и мъдрото представи неповторима амалгама на лично творчество и художествено представяне.

Истински духовен празник беше финалът на методическия семинар със завладяващия моноспектакъл „Черното пиле“ по разкази на Николай Хайтов, пресътворен от талантливия старозагорски актьор Димитър Карамалаков. Модернизъмът в културата е безкраен хоризонт в новаторските търсения на творците. Дивият свят на Хайтовите герои поднася уникални изповеди на обикновени родопчани – житейски мъдrecи – за истинската хармония в човешкия живот, когато е в съзвучие с природата, изкуството, хората и най-вече със себе си.

В слънчевия неделен ден ентузиазирани поклонници на духа посетиха забележителния старозагорски парк „Аязмото“, създаден от митрополит Методи Кусев. В манастирския храм „Вмчк Теодор Тирон“ се запознаха с малкоизвестния исторически факт, че именно там, върху руините на старо тракийско светилище, българският цар Борис приема християнството през IX век.

Ентузиазирани и обновени с впечатления и знания, студентите и преподавателите филолози пренесоха творческите си дейности на ежедневно духовно общуване с титаните на словото още един поглед, още един похват, още една идея.

Замислите до края на тази учебна година са за подобни методически семинари в София и във Велико Търново, където на фона на многобройните следи от времето на бележити български творци на словото ще се представят методически разработки, ще се откриват постоянно нови смисли в безграничното поле на литературата.

Вътрешната хармония на лирическият герой в поезията на Николай Лилиев

Роза БАЛТОВА

Най-неповторимият образ в лириката на Николай Лилиев, събрал като във фокус лъчите ѝ, в който художествено е претворена „земната душа“ на твореца в полет към „единната душа“ на Всемира, е образът на лирическият герой. Той изгражда и населява своя ефирен и прекрасен – пеещ микрокосмос – като една стъпка към съвършенството. Неговата уникалност се крие в хармоничното съчетаване на конкретно и абстрактно, обективно и субективно, в синтеза на време и пространство и в преодоляване на трагичните противоречия, заложили в човешката природа, чрез пътя към собствената хармония – към собствените небеса.

Личността на Лилиевия герой е хармонична не защото е безконфликтна, освободена от външни и вътрешни противоречия, и няма своите „драматични възли“, не защото е удовлетворена или самодоволна. Напротив – тя е най-хармонична, когато – въпреки бремето на неудовлетвореност и съмнения – успява да намери своите опорни точки, за да постигне равновесие и неповторимост. Непреодолимите, антагонистични другаде противоречия тук са омекотени чрез християнското смирение на лирическият герой. Той има винаги сила за опрощение – със съзнанието, че сред „зноя на житейските битки“ победители няма. Така Лилиевият герой преодолява съдбоносния за други конфликт. Едва ли в българската литература може да се намери по-сполучлив пример за психологическо равновесие, морална чистота и нравствен идеализъм. Вътрешната хармония произтича точно от тази „безгреховност“. Какво раздвоение, разкаяние, угризение могат да измъчват този, в чийто девиз се превръща библейското: „Noli me tangere, Maria“ (Не ме докосвай, Мария!).

Лилиевият лирически „аз“ живее сякаш „вън от света“. Отрекъл „безплодната жажда: бъди!“, той се чувства „отхвърлен, забравен, оставен...“. От света е само болката – отрицателните форми недвусмислено я доказват в горчивата му равносметка пред Бога:

Протяга нецелунати ръце
и слага своите доспехи бранни,
и своите несбъднати желаниа,
и своето пронизано сърце.

„О, господи, благослови нощта...“

Но това не е само лична скръб. Лирическият герой е понесъл като „светилник в мрака“ страданието на своята родина и безутешността на „своите братя, обезверени гости в света...“. Няма преднамереност и поза в трагичната изповед – точно премерени са художествените детайли, чрез

които героят се саморазкрива:

Виж, моите ръце са вейки голи,
очите ми гнезда опожарени
от слънцето на черните неволи.

„Зад стената“

Страданието има и своята „бяла страна“: в „безприютна самота“ Лилиевият герой е щастливо „осъден“ на хармония. Нравственият идеализъм не му позволява компромиси. И той заживява с копнежа и бляна – в самота и спомен, съзерцание и молитва. Тези форми на себеизживяване се превръщат и в негови вътрешни опори – чрез тях той изразява най-добре своята хармонична и наред с това необикновено фина и скептична природа. Родината и природата, споменът и блянът, хуманизмът и вярата носят безспорна общовалидност по пътя към преодоляване на крайното и преходното.

Природата като абсолютна субстанция – всемирност и вечност – се превръща за лирическият герой в могъща опора за равновесие. За него тя винаги – в мрака и светлината, в неверието и копнежа – остава мъдрият и силен „отдушник“:

Сред есенното запустение
пред вас съм пак, о дървеса!
Аз нося вашето смирение
и тъмните ви небеса.

„Сред есенното запустение...“

Той „се разтваря“ в нея – и душевното състояние, и „пречистеният“ пейзаж зазвучават в една вдъхновена мелодия със светла елегичност:

Кръгозори надвесени
и сплътени тъми.

Ръми,

есен е.

В глухи жалби унесени,

ние бродим сами.

Ръми,

есен е.

Лирическият герой е особено чувствителен към музиката и светлината в природата. От багрите най-силно му въздейства белият цвят. Той населява един ефирен свят – освободен от материални субстанции – и в същото време излъчва също такава чистота и безплътност. Защото „бялото“ – с високата си фреквентност („белите крила“, „бялата луна“, „бели вълни...“) заедно с другите епитети, които го внушават индиректно („бисерна роса“, „ледна душа“, „сребърна лилия...“) – се разпростира навсякъде. И престава да бъде само цвят, а се превръща в символ – и на девственост, и на необятност.

Нищо не тежи на лирическият герой, дълбоко съзвучен със своя изящен свят.

Неговата „душа – без грях“, чиято „мечта е безумнобяла“, не се примирява дори с „лунните петна“:

...ти си оня смешен Пиеро,
който сам, при лунна светлина
чисти до зори, под лунна стреха
от сребристойбятата си дреха
лунните петна.

„Вечер и вечерната звъни“

Зад абсурда и самоиронията е величието, защото само най-смелите мечти отвеждат в човешко общество с такъв самоконтрол. И само най-призрачните миражи – там където съвсем няма нужда от него. За радост – Лилиевият герой го е постигнал – и за съжаление е сам.

Но лирическият герой може да намери успокоение и в самотата.

Отношението му към нея не е еднозначно: от една страна – жребий и обреченост – и „безприютната лютня“ става неин символ, а, от друга, тя е утеха, пристан и спасение. Без да е съзнателно търсена, самотата се превръща в най-силната духовна опора на Лилиевия герой и редом с това най-съответната – своеобразен ключ към неговия чист и ефирен лирически мир.

Доколко блянът е психологически център в този поетически свят можем да съдим от факта, че блян, мечта, песен, храм са другото „аз“ на героя – той се и обективизира, и слива с тях. Мечтите са за него необходимост и отрада. По законите сякаш на някаква висша компенсаторност:

в сълзи горели очи
модри простори сънуват.

„Гасне мечта златодарна“

Чистите видения на бляна често са проекция на копнежа по любов. Лирическият герой не изпитва радостта от срещата с възпътената си мечта, но затова пък остава недосегаем за всички възможни грешки и разочарования, т.е. любовният му блян живее вечно, защото неговата Ничия Никога е извън времето и пространството:

Жената, която от паметни дни
сърцето ми пламенно страстно обича,
живее в незнани, далечни страни
и Ничия Никога тя се нарича.

„Ничия Никога“

Уморен от безплътните видения на спомена и мечтата, дълбоко покрусен от „отровния басейн“ на града, „попарил“ неговите „надежди тиховейни“, Лилиевият герой намира сетна утеха в молитвата. С Бога – като дух, вечност и любов – говори най-изконното му „аз“. Той не се колебае да изкупи както своите несъществуващи грехове, така и греховете на другите:

СЪНУВАХМЕ ЧУДЕН СЪН

(невероятна катедрена история)

От приближаващата пролет ли е, от постите ли е, но ето че стана чудо – не двама-трима, а целият членски състав на една филологическа катедра през една уж обикновена нощ изсънува един чудесен сън. То нали и рационалните немци са казали: April, April! Er macht was er willt! Демек пролетта си играе с хората... А може и да е от книжките, дето цяла зима пак препрочитаме заедно със студентите – Татяна Ларина, Разколников, пророчески видения и прочее. Ала сънят ни въобще не беше жесток и трагичен, а един такъв светъл, радостен, направо идва малко розов. Но да не гадаем за причините, те могат да си останат загадка, а да ви го споделим...

Сънувахме, че сме в 21. век и работим, но не в онова място, където сега се помещаваме. Тоест не в тъмната паянтова барака на двора, изостанала сякаш от някой разрушен концлагер,

където е все едно дали си вътре или вън. Сезоните тук ги усещаме с цялото тяло и с всички кости. Освен от колеги и студенти, това допотопно съоръжение е посещавано с непресъхващо любопитство от местния зоопарк – любимци или просто улични кучета и котки, които донасят в килийките (нарочани гръмко семинарни зали и кабинети) видими и невидими живинки. Жалко, че биолозите не се занимават тук – природата, както се вика, им идва на крака – изследвай я на воля. Филолозите, като малко мечтателни и отнесени натури, или не забелязват какво става около тях, или проявяват прословутото си милосърдие към всяко живо същество... Ние, преподавателите им – тем паче; ний като един Гоголев герой витаем в света на буквите и не обръщаме внимание на презряната действителност. Макар че понякога и ние се сепваме от околната суета. И се чудим как да ограничим

страничния шум на текущия ден, който безпрепятствено прониква през „стените“ (от едната барачна страна кафенето с неговите гръмки грижи и забавления, от другата – моторния рев на свободния уличен паркинг) – и да върнем крехкия интерес на студентите към вечните неща, с които ги занимаваме. Какви театрални умения само трябва да се проявят в подобни ситуации...

Е, всичко това беше потънало безвъзвратно в миналото. В нашия сън нямаше и помен от пращното, грозно и тясно място, в което се стопиха много млади години. Лека съвременна конструкция се кипреше в стария университетски двор, достатъчно висока и умерено просторна, с много светлина, с функционално оборудване и елементарни удобства за нормални семинари и лекции, за задълбочена кабинетна работа. Направо да ти стане неудобно от толкова ново и чисто и да почнеш да

оглеждаш себе си от всички страни – с други думи, дали си достоен ей така просто да влезеш в този храм на науката! И дали всичко ти е прекрасно – от лицето, дрехата и душата, та чак до мислите... Кой и кога беше издигнал като с вълшебна пръчица този нов университетски корпус? Ще да е бил някой добър магьосник, а ние си бяхме убедени, че те живеят само в приказките. Прозаични хора сме станали и едни неверни Тома...

Ако ни срещнете сега на двора с блуждаещи усмивки и погледи – да знаете, че чудният сън още ни държи и пред вътрешния ни взор още се виши Онази Постройка. Въобще ситуацията ни е както в припева на известни англичани: We have a dream! Да не би и вие да сте сънували подобен сън мечта? Гледане, че и вие ходите някак си романтично унесени...

(От името на сънувалата катедра – Таня Атанасова)

➔ от стр. 20

Вътрешната хармония ....

тях е неговата сила и... неговата слабост. Силата на мъдростта и нравствения стоицизъм, слабостта на самоизолацията и пасивността. Вътрешната хармония не е достатъчна. Тя не успява да направи лирически герой щастлив. Той си остава раним и тъжен. Отсъствието на външни стимули довежда до самоизчерпването му. Колкото естествено и логично е това самоизчерпване, тъй като неговият микрокосмос е една самозадоволяваща се величина, толкова трагично и парадоксално е то – най-богатият и чист мир остава безплоден. Трагизмът е в липсата на алтернатива. Всяка активност ще потърси компромисите, а те със сигурност ще заличат неговата неповторима възвишеност, без да му донесат реална хармония.

Отношението на лирически герой към вътрешните опори символизира отношението между желаното и постигнатото. Хармонията е ненакърнена, единството присъства във всички елементи на Лилиевия свят, носейки ключа на загадката за неговата недосегаемост и вълшебство.

себе си на жертвената клуда сам положих, възроден и тих.

„Господи защо си ме наказал“

Около общия център на несравнима всеотдайност е привлечен и един друг образ – на родината. С дълбочината на своята синовна обич лирическият герой е открил най-точното ѝ име:

ти, светла и безсънна скръб!

„Родина“

и е възлюбил нейното страдание. Синовен дълг и жертвоготовност, преклонение и признателност сме срещали, но какъв е този Лилиев герой, който приема скръбта на отечеството си като „награда, като милост божия“?! Тя е неговият напълно деперсонализиран „свят олтар“. Този оригинален образ на родината като най-съкровена духовна същност на героя затваря кръга на неговия вътрешно хармоничен свят.

Неслучайно точно цялостната, хармонично завършена личност на Лилиевия герой поема изповедта на едно цяло поколение, смъквайки булото на всяка илюзия:

Какво ще кажем ний на младите сърца?
ний тръгнахме безшумно, с надежда окрилени,
и ето ни безродни, и ето ни сразени,
пронизани от знойни тропически слънца.

„Като утеха сетна“

Независимо от пророческата истина на тези стихове, има място за оптимизъм – това е „вечната нужда от идеал и вяра“ – значи от поезия и... от Лилиев.

Стойността на неговите вътрешни опори е извън всяко съмнение – най-малкото защото те могат да бъдат модел, основа, изходна точка за всеки, който се стреми към морална чистота. Тяхната своеобразна „конфигурация“ изключва противоречията и колизиите – те „живеят“ във вътрешна съгласуваност и съзвучие – в единство. В

ХАЙТЕК ЗАБАВЛЕНИЕ ЗА АВАНТЮРИСТИ – ГЕОКЕШИНГ

Ивелин МОЛЛОВ

Колко от вас са чували за GPS (Global Positioning System)? Това е система за глобално позициониране, която ви показва къде се намирате във всяка една точка по света. Освен че тази система може да навигира колата ви тя има безброй други приложения. Едно от най-приятните такива се е превърнало в международна хайтек игра за любителите на приключения. Геокешинг (на английски: geocaching) е игра, в която участниците използват GPS приемник или друга навигационна техника, за да крият и откриват различни по големина контейнери (наричани „геокешове“ или просто „кешове“) практически навсякъде по света. Един модерен вариант на класическата игра на търсене на „съкровища“.

От къде се е появил геокешингът?

За рожден ден на геокешинга, създаден в САЩ, се приема 1 май 2000 година. Това е време, когато GPS технологията става достъпна за широката публика и позволява по-точна локализация. Първото документирано поставяне на геокеш е извършено на 3 май 2000 г. от Дейв Улмър (Dave Ulmer) [<http://www.youtube.com/watch?v=LMHZcgM11GU>]. От тогава GPS приемниците постепенно стават все по-достъпни за всички (вече почти всеки smartphone има вграден GPS) и играта на търсене на съкровища става все по-популярна. В момента има скрити над 1 милион геокешове в над 100 държави по света и на всички континенти, включително Антарктида.

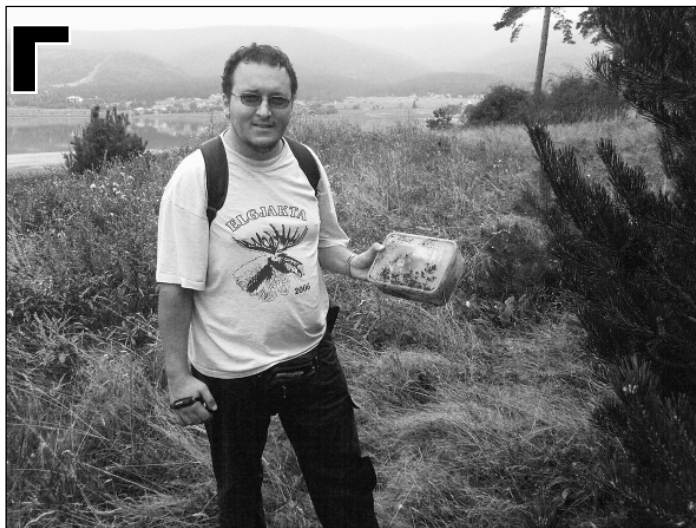
Геокешове

За създаване на традиционен геокеш играчът скрива водонепроницаем контейнер, съдържащ дневник (евентуално молив или химикал), разни дребни предмети или друг вид „съкровище“. След това снима координатите на скривалището и заедно с допълнително описание на мястото (например история, указания, подсказвания, снимки и др.) ги публикува в Интернет, на някой от специалните сайтове, посветени на играта (най-популярния е www.geocaching.com). По този начин останалите участници имат възможност да вземат координатите от сайта и да търсят кеша, използвайки ръчен GPS приемник. Откривайки кеша, играчът записва посещенията си в дневника и на сайта, от който е взел координатите. Ако желае, играчът може да вземе нещо от кеша, като в замяна също трябва

да остави някъкъв предмет (със същата или по-висока стойност). По този начин за следващите играчи, които ще намерят кеша, също има „съкровище“, което да открият.

Обикновено „съкровищата“ в кеша нямат висока парична стойност, но имат емоционална стойност за този, който ги намери. В допълнение към дневника съдържанието на кеша може да включва необичайни и/или интересни монети, малки играчки, значки, CD, книги и др. Често в кеша могат да бъдат открити специални предмети, всеки от които има свой собствен уникален номер, благодарение на който е възможно да бъдат проследявани. На английски тези предмети се наричат trackables („проследими“). Това са т.нар. „пътешественици“ (на англ. „travel bugs“ – <http://www.geocaching.com/track/faq.aspx>) и геомонети (на англ. „geocoins“ – <http://www.geocaching.com/track/geocoin.aspx>), които се местят от един кеш в друг, а пътешествието им може да бъде регистрирано и проследено онлайн. Понякога играч, който създава кеш, може да остави в него и предмети с по-висока стойност, като специална награда за играча, който пръв намери кеша, или пък ако кешът е скрит на труднодостъпно място и/или изправя търсещия пред някакво по-голямо предизвикателство.

Самите геокешове могат да бъдат с различна големина – от кутийка за фотографска лента (която е твърде малка, за да съдържа нещо друго освен малък дневник и моливче) до кутии с наистина много големи

Поредният намерен кеш

размери.

Хората, които не са запознати с играта, обикновено са наричани от геокешърите „мъгли“, като терминът е заимстван от книгите за Хари Потър. На английски се използва и терминът „muggled“, ако кеш бъде унищожен или откраднат от хора „непросветени“ в играта. Затова по време на игра се внимава да не те забележат какво правиш, особено при кешове на градски места.

Някои от възможните типове геокешове са:

* Традиционен (Traditional): Това е основният тип геокеш. Представлява контейнер с дневник (поне), който се намира на координатите, които са публикувани, и може да съдържа предмети за размяна.

* Събитие (Event Cache): Това е събитие, което е организирано от (и в което участват) геокешъри и самото събитие представлява геокеш. Понякога по време на такива събирания временно се скриват и реални контейнери, които са налични за откриване само за времето на събитието.

* Cache-In Trash-Out (CITO) събитие: Това е вариант на кеша-събитие. При него геокешърите се събират, за да почистят със съвместни усилия даден район от отпадъци. Това е една от другите положителни аспекти на играта, която цели опазване на природата. Мотото на CITO инициативата е, че светът е игралната дъска на геокешърите и тя трябва да се поддържа чиста.

* Мулти кеш (Multi-cache): Този тип геокеш се състои от

няколко етапа. На практика има няколко междинни точки, всяка от които съдържа координатите за следващата междинна точка или координатите на последната точка, където реално се намират кутията с дневника и предметите за размяна.

* Мистериозен/Пъзел кеш (Mystery/puzzle-based): Този тип кеш изисква откриването на някаква информация или решаването на някаква задача, или пъзел. По принцип се публикуват неверни координати, които се намират в близост до истинското местоположение на кеша, и играчът трябва да реши някакъв пъзел, за да намери истинските координати. В други случаи се публикуват истински координати, но това, което се намира на публикуваните координати, само по себе си съдържа пъзел, решаването на който води до истинското местоположение на кеша. Това е най-трудният за намиране и същевременно най-интересният тип кешове.

* Earthcache: Това са кешове, организирани и подържани от Американското геолошко общество (Geological Society of America) – <http://www.earthcache.org/>. На мястото на кеша играчът намира не контейнер и предмети за размяна, а някакъв геоложки (земен) феномен (пещера, скални образувания, хълмове и др.). Задачата му е да се снима на това място и да направи някакъв тип измерване или да види нещо, за да може да регистрира посе-

Награда за Студентския клуб по Международно хуманитарно право

Гл. ас. Христо ПАУНОВ

Със специална награда на Българския младежки червен кръст в категория „Доброволчески мениджмънт“ бе удостоен Студентският клуб по международно хуманитарно право към

Отличieto се дава за възстановяването на традицията и създаването на първия в страната клуб, занимаващ се с разпространението на международните хуманитарни ценности и реализирането на дейности за разбиране, зачитане и подкрепа на международните норми на хуманитарното право. Доброволният характер на участието в клуба бе преценен от ръководството на Младежкия червен кръст като ясен индикатор за мотивацията и желанието на студентите да „надскочат“ границите

на академичното обучение и да покажат своите заложби, възможности и таланти в нови сфери от развитието на гражданското общество.

Наградата, във вид на официален сертификат, е придружена и от чек на стойност 1000 лева, които са предназначени за развиване и усъвършенстване на съответната дейност. Церемонията по връчването на годишните награди на БМЧК се състоя по време на националния събор на Българския младежки червен кръст, който се проведе в гр. Монтана.

Юридическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“. Наградата е част от нова инициатива на националното ръководство на БМЧК за отличаване на областни младежки организации за успех в осъществяването на различни дейности.

Членовете на клуба след награждаването

➔ от стр. 22

цението си в този кеш. Изключително важно условие кешът да бъде одобрен и публикуван е описанието му да съдържа образователна информация от науките за земята, свързана с района на кеша, и задача, която реално да направи участника съпричастен към геологията.

Геокешинг в България

Първият известен геокеш в България е GCRILA и е поставен от играч с псевдоним Virag Tibor (най-вероятно чужденец) на 30 март 2002 г. в района на Рилския манастир. За съжаление, тъй като този кеш многократно изчезва и не може да бъде поддържан от собственика му, през 2009 г. бива архивиран (деактивиран). До края на 2002 г. са регистрирани още 3 кеша. През 2003–2005 година броят на кешовете нараства значително, което най-вероятно е свързано с факта, че любителските GPS-приемници като цяло са непопулярни в България най-вече поради високата си цена и липсват активни български участници. От 2006 г. обаче интересът към играта в България се засилва значително. Броят на участниците и кешовете в България непрекъснато расте и до момента има скрити близо 350 кеша.

През май 2008 г. е отсечена

и първата българска геомонета – „Bulgarian mystic geocoin“ (http://www.geocoinshop.de/images/product_images/popup_images/465_0.jpg). Геомонетата е с формата на седемлъчевата бронзова розета от Плиска, открита при разкопки през 1961 година (датирана към 7-9. век). Геомонетата може да бъде закупена на www.geocoinshop.de.

С нарастването на интереса към играта се изгради и специализиран сайт на български – <http://www.geocaching-bulgaria.com>, и форум към него – <http://imane.freeforums.org/>, където можете да намерите интересна и актуална информация. Все по-популярно става и заснемането на геокешинг приключенията на видео, което после се споделя в YouTube – <http://www.youtube.com/user/MrMollov>, <http://www.youtube.com/user/kreo74>, <http://www.youtube.com/user/RaverWild>.

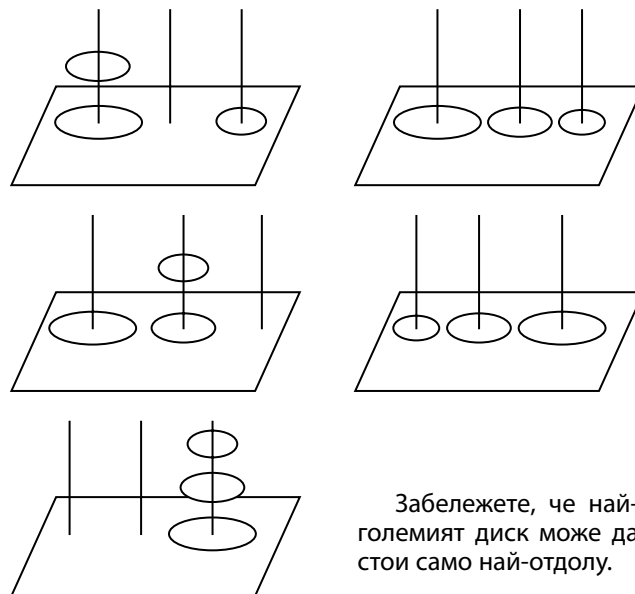
Така че, ако в главата ви вече звучи музиката от Индиана Джоунс – копнеете за приятна разходка сред природата или имате жажда за приключения, грабвайте GPS-а и след една малка спирка на www.geocaching.com харесайте си кеш, който да „атакувате“, и поемайте по пътеките. Имайте само в предвид, че играта води до пристрастяване!!!

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЪЛЪСКАНИЦИ

1. Трима братовчеди сега са съответно на 32; 20 и 6 години. След колко години възрастта на най-големия от тях ще стане равна на сумата от годините на другите двама?

2. Аз съм на три пъти повече години от тези, на които си бил ти, когато аз бях на твоята сегашна възраст. Когато ти ще бъдеш на годините, на които съм аз сега, сумата от нашите години ще бъде 98. На колко години сме двамата сега?

Отговори на задачите от миналия брой

Забележете, че най-големият диск може да стои само най-отдолу.

Подготвил:
доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

Университетската творческа база в курорта Пампорово

Покрай епичните битки, водени от Пловдивския университет през последните 20 години за учебни сгради, за общежития, за бутане на бараки, за отваряне и затваряне на улици, най-последно наистина хубаво да се случи в тази насока. От началото на зимен сезон 2009/2010 г. в курорта Пампорово работи Университетската творческа база "Паисий Хилендарски".

Вероятно фактът, че се намира в един от най-известните ни курорти, те кара предварително да се настроиш за нещо красиво. Но когато застанеш пред новата, съвременна сграда, която същевременно се вписва в околния ландшафт и в комплекса от сгради, те кара наистина да се изненадаш, а после и да се зарадваш, че тя е на разположение на студентите и преподавателите от Пловдивския университет.

УТБ е разположена на живописна слънчева ливада по пътя от Пампорово за с. Стойките – в местността "Дуневски ливади" и близо до местността "Ардашлъ". Нейното предимство е, че е само на 850 м от ски гардеробите, които обслужват туристите за два лифта – едноседалковия и триседалковия, отвеждащи до връх Снежанка и пистата за начинаещи в "Ардашлъ".

През летния сезон ще се организират групи за пешеходни преходи до различни природни забележителности в планината под ръководството на правоспособни планински водачи, посещения на пещерите: Ягодинска, Ухловица, Триградско ждрело, Дяволското гърло и други.

УТБ предлага на своите гости настаняване в двойни стаи, студио и апартаменти. За

да оправдае името си творческа – в базата може да се ползва и интернет, защото за къде сме без него. Всички помещения са просторни, с тераси и красив панорамен изглед към връх Снежанка, телевизионната кула и ски пистите. Обзаведени са стилно и предлагат кабелна ТВ, хладилник, санитарен възел с душ кабина. Двойните стаи и студиата са с възможност за ползване и на допълнително легло – разтегателен фотьойл. Апартаментите се състоят от спалня и хол с възможност за настаняване до 3 човека.

В ресторанта се предлагат вкусни и разнообразни ястия от местната и националната кухня, избор от алкохолни и безалкохолни напитки на достъпни цени. Има възможност за организиране на мероприятия и тържества за групи до 50 човека.

Ние, които видяхме базата, се убедихме в гостоприемството и добронамереността на хората там. Нели Димитрова – управител на комплекса, ще ви посрещне с усмивка, ще ви обясни какви са най-добрите условия, за да организирате семинар, конференция или просто да си починете със семейството, с колегите.

Нека много поколения студенти, преподаватели и служители се радват на тази придобивка и наистина да се превърне за тях в място за творчество.

Телефони за контакт и резервации:

0309 58020;

Мобилен: 0887 590 570

Електронен адрес:

utbpamporovo@mail.bg

Тильо Тилев

ЦЕНИ РЕЦЕПЦИЯ

ЦЕНИТЕ ВКЛЮЧВАТ – НОЩУВКА И ЗАКУСКА

Помещение	цена	доп. легло – възрастен	доп. легло - дете от 5 до 12 год	дете на редовно легло
Единична стая/студио	28 лв			
Легло в двойна стая/студио	20 лв	15 лв	8 лв	10 лв
Апартамент – до 3-ма човека	60 лв	15 лв	8 лв	

ЦЕНИ НА НОЩУВКИ С ВКЛЮЧЕНИ ЗАКУСКА И ВЕЧЕРЯ

Помещение	цена	доп. легло – възрастен	доп. легло – дете от 5 до 12 год	дете на редовно легло
Единична стая/студио	35 лв			
Легло в двойна стая/студио	27 лв	20 лв	12 лв	14 лв
Апартамент – до 3-ма човека	84 лв	20 лв	12 лв	

В цената на апартаментата е включено настаняване до 3 човека; деца до 5 години се настаняват безплатно; доплащане за обяд – за възрастен – 5 лв, за деца до 12 год – 4 лв